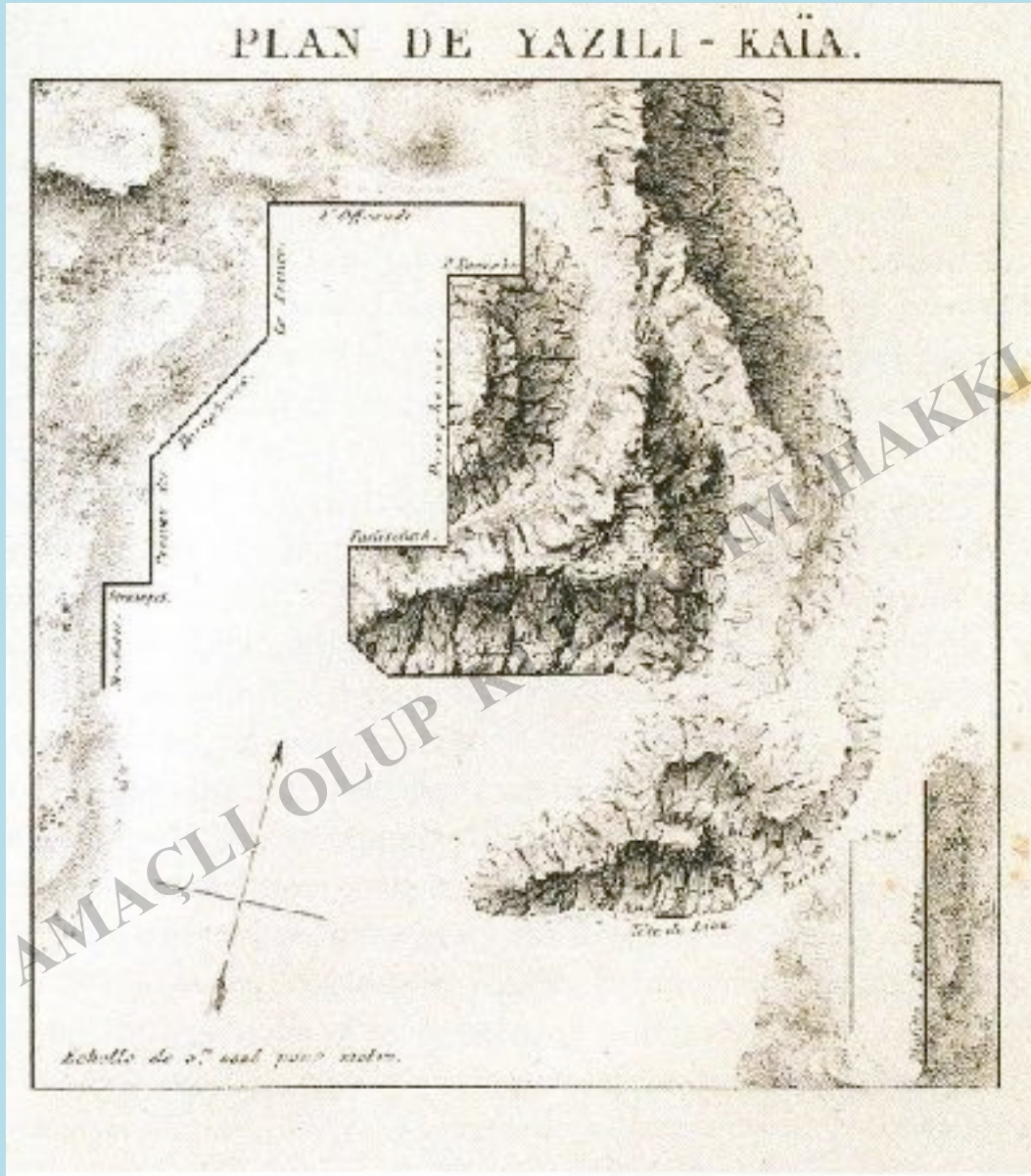

KONU 8
BOĞAZKÖY YAZILIKAYA VE HİTİT
İNANÇ SİSTEMİ

YAZILIKAYA VE HİTİT DİNİ

YAZILIKAYA

Yazılıkaya'nın ilk planı 1839'da Charles Texier tarafından yayımlanmıştır.

Yazılıkaya, Boğazköy'ün yaklaşık 1.5 km. kuzeydoğusundadır. Yazılıkaya yarı açık hava tapınağı olma özelliği ile tek örnektir. Buraya 1834 yılında gelen C. Texier ile Yazılıkaya'nın tarihçesi başlar. 19. yüzyılda çeşitli gezginler çizimler ve küçük kazılar yapmıştır. 1861'de J. Delbet birkaç kabartmanın fotoğrafını çeker. Bu dönemde bu kabartmaların kimlere atıldığı bilinmiyordu.

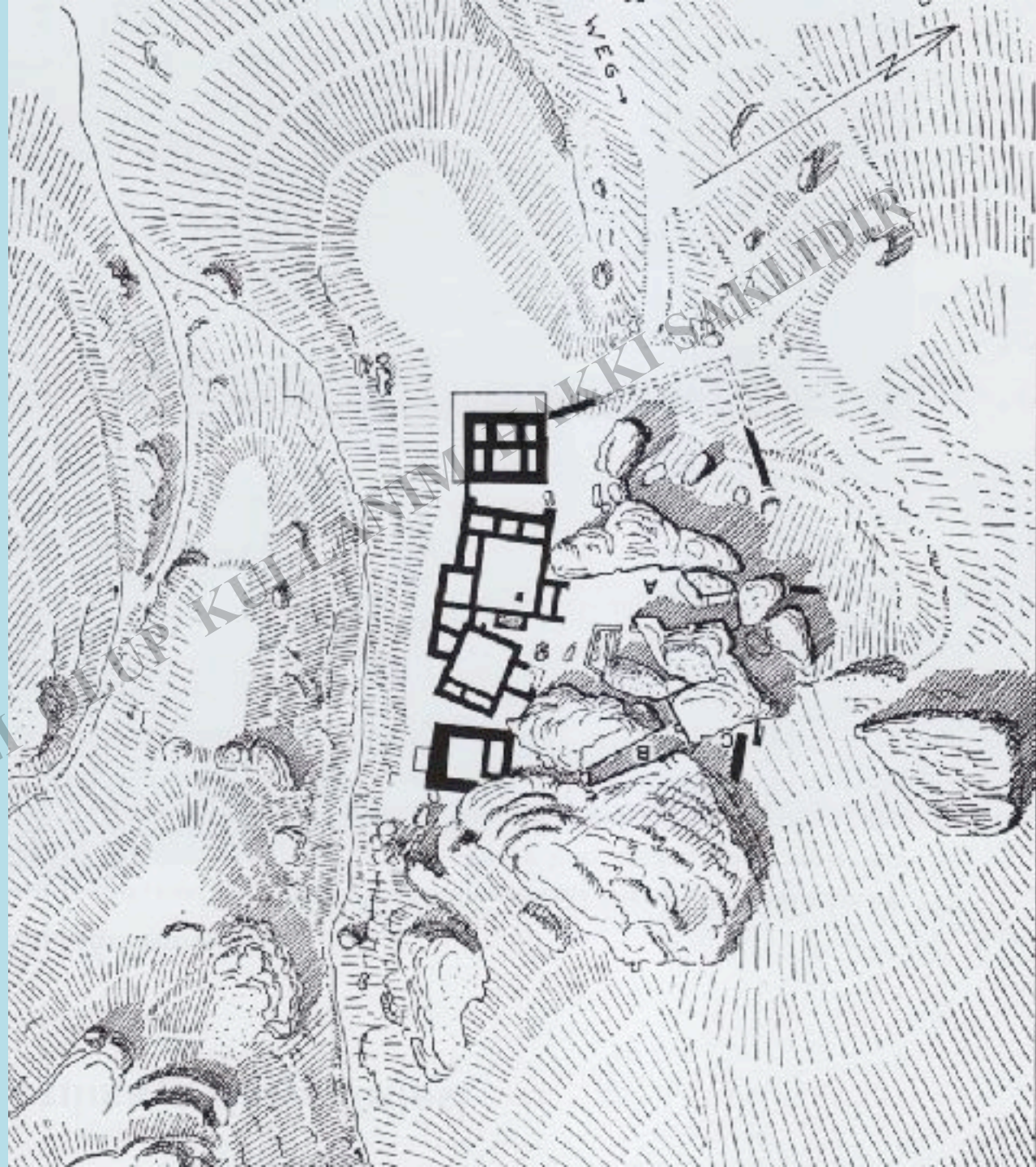
Yazılıkaya bir kaya kütlesidir. Bugün burası kısmen ağaçların arasında kalmıştır. Kentin yapıları bu tarafa doğru devam ediyordu. Yazılıkaya'nın alt tarafına doğru olan kesimde su depolama amacı ile kullanılan iki adet büyük yapay su havuzu mevcuttu. Dolayısıyla bugün olduğu gibi Yazılıkaya kente uzak bir konumda değil yerleşimin hemen yanındaydı. Hattuşa ve çevresinde büyüklü küçüklü çok sayıda kireçtaşı kaya kütlesi ile karşılaşılır. Kent içinde yapılar genellikle Kireçtaşı kütlelerin üstüne inşa edilmişlerdir. Ayrıca bu kayalıklar taş ocağı görevi de yapmışlardır.

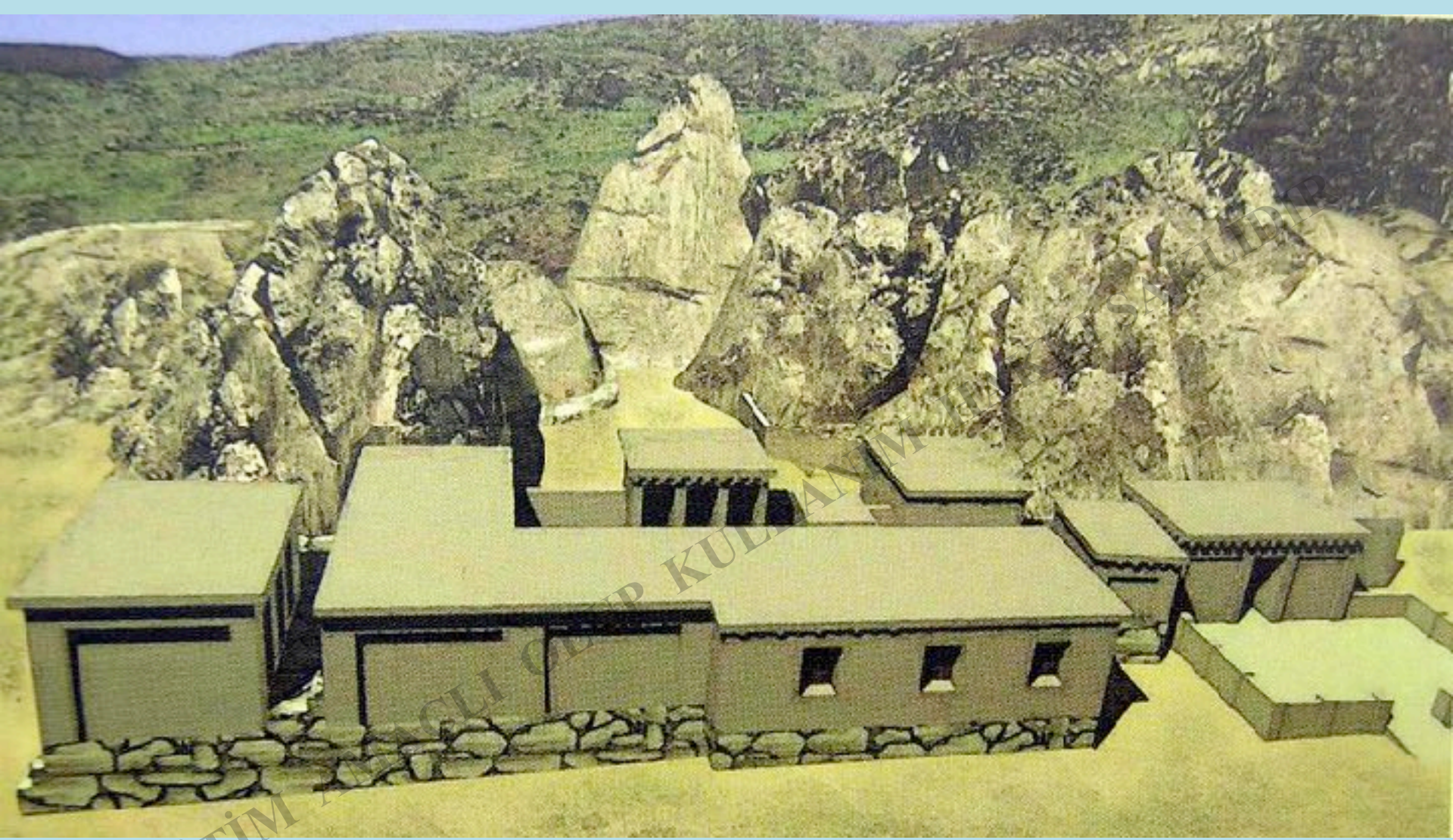

Yazılıkaya Kaya Tapınağı, Aşağı Şehir'deki Büyük Tapınağın yaklaşık 1,5 km. kuzeydoğusunda kayalık bir yamaçta yer alır. Tapınak iki adet doğal kaya yarığından oluşan oda ile bunların önünü kapatan mimari yapıdan meydana gelir. Tapınağın en erken evresinde bir temenos duvarı, kutsal alanı doğudan başlayarak güneyden ve batıdan sınırlıyordu

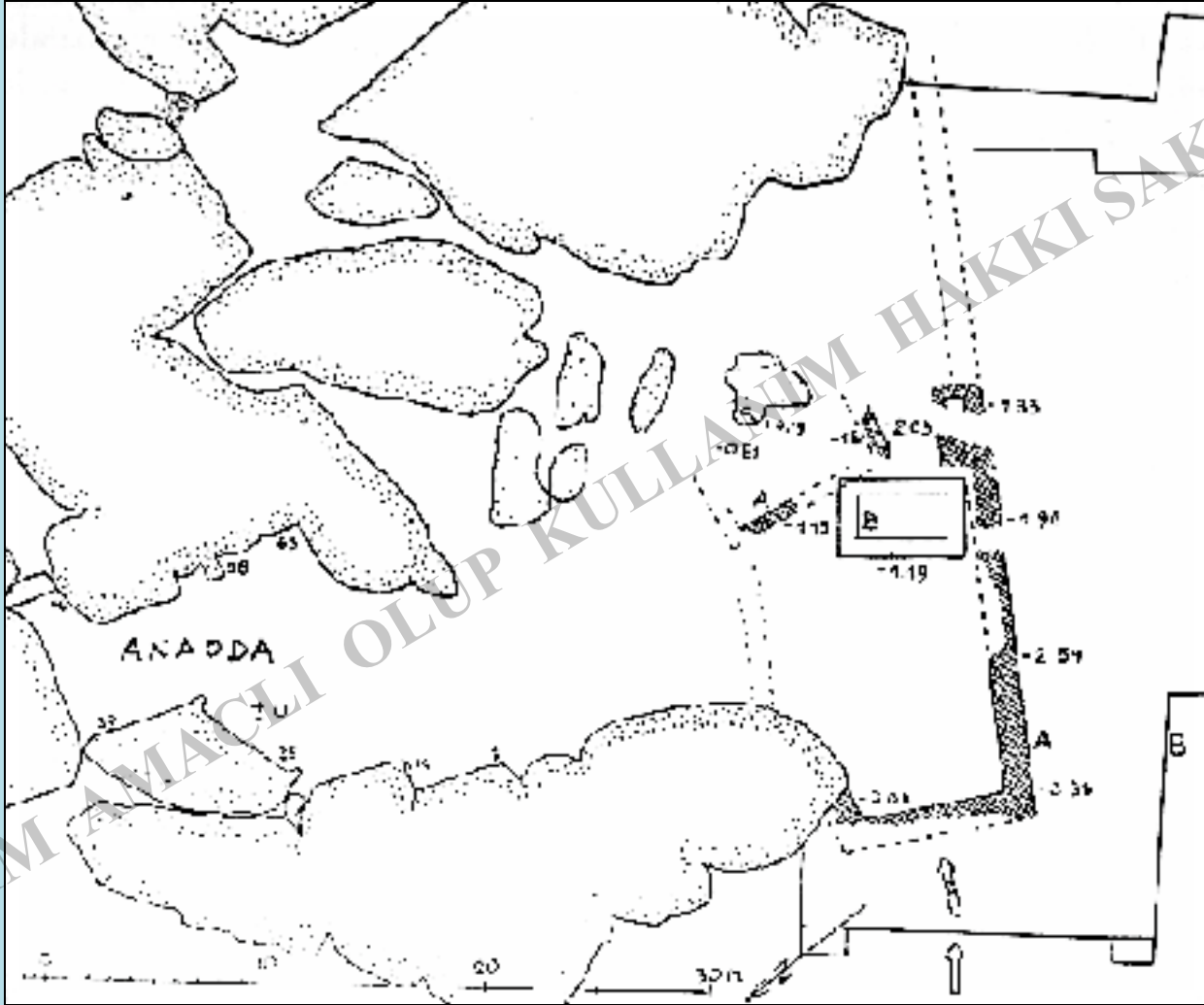
Şehirdeki tapınak yapılarından farklı olarak burası, her iki kült odası (A ve B Odası) da üstü açık olan ve yüksekliği 12 metreye varan kayalıklarla çevrili bir açık hava tapınağıdır. En geç MÖ. 15. yüzyıldan itibaren kullanılan Yazılıkaya'da Hitit sanatçıları ancak MÖ. 13. yüzyılda kayaya uzun sıralar halinde tanrı ve tanrıça kabartmaları işlemişlerdir. Burası olasılıkla "Yeni yıl şenliği evi" dir. Hava tanrısına ait bu evde yeni yıl ve ilkbahar kutlamalarında tüm tanrılar bir araya geliyorlardı. Böylece tapınağın ana evresini M.Ö.13. yüzyıla vermekteyiz.

Yazılıkaya'da Hitit öncesi erken evrelere ait iz, A odasının sağında derin D kaya yarığında bulunan Kalkolitik ve ETÇ tabakalarıdır.

Asıl kaya tapınağı, dışarıdan büyükçe bir yapı kompleksi ile ayrılır. Sadece duvarlarının temel ve kaideleri günümüze ulaşan yapının rekonstrüksiyon çizimi burada da ahşap iskeletler ile desteklenen kerpiç duvarlı ve düz damlı yapıların bulunduğunu gösterir. Bu yapı kompleksinden geçip büyük A Odasına giriliyordu. Odanın her iki tarafında sürekli şeritler halinde, kireçtaşı kayaların oluşturduğu duvarlara işlenmiş kabartmalar görülür.

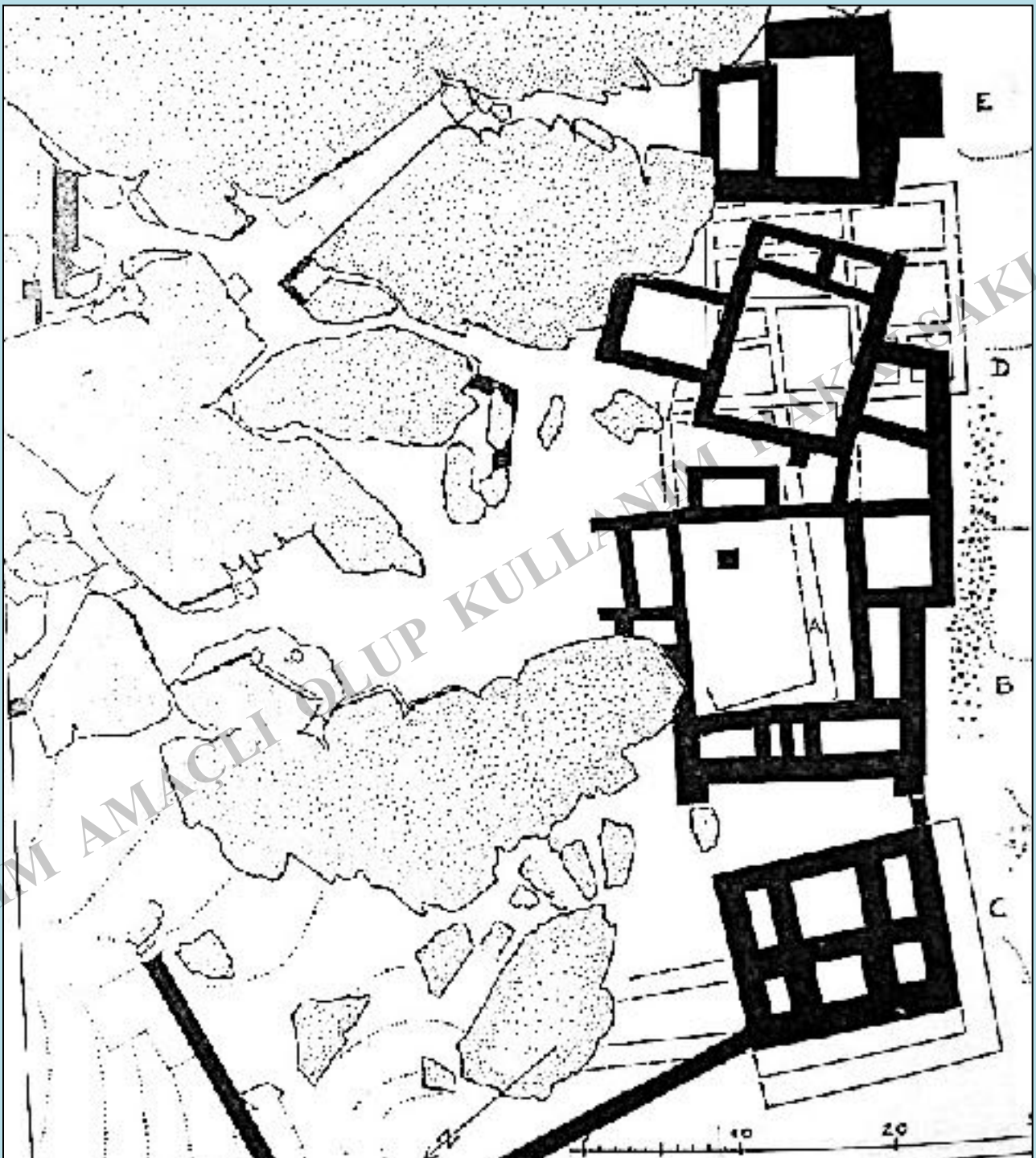

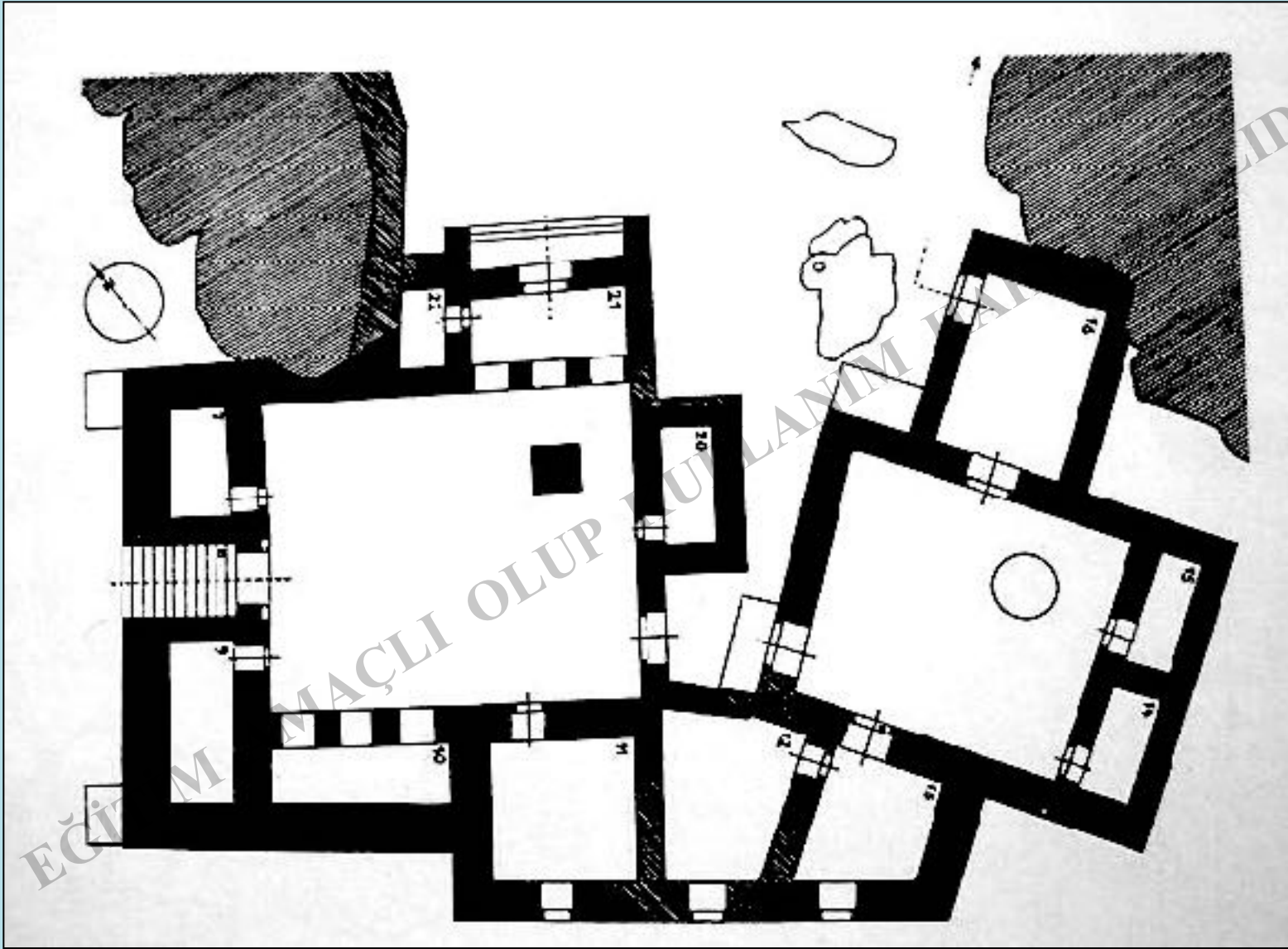
EĞİTİM

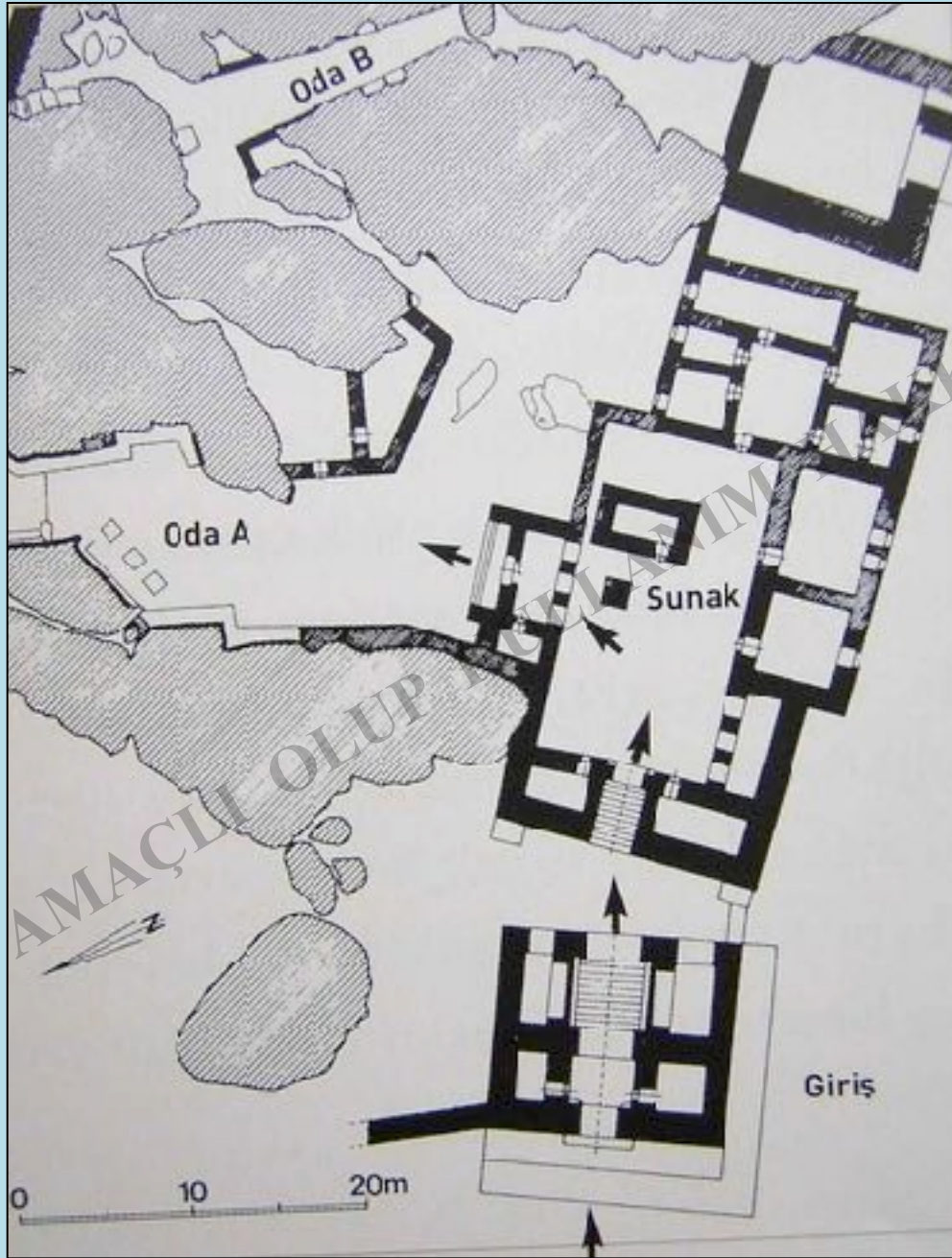
AMAÇLI ÇALIŞMA

SAKLIDIR

EĞİTİM AMACLI OLUP KULLANIM YERİNE GÖRE SAKLIDIR

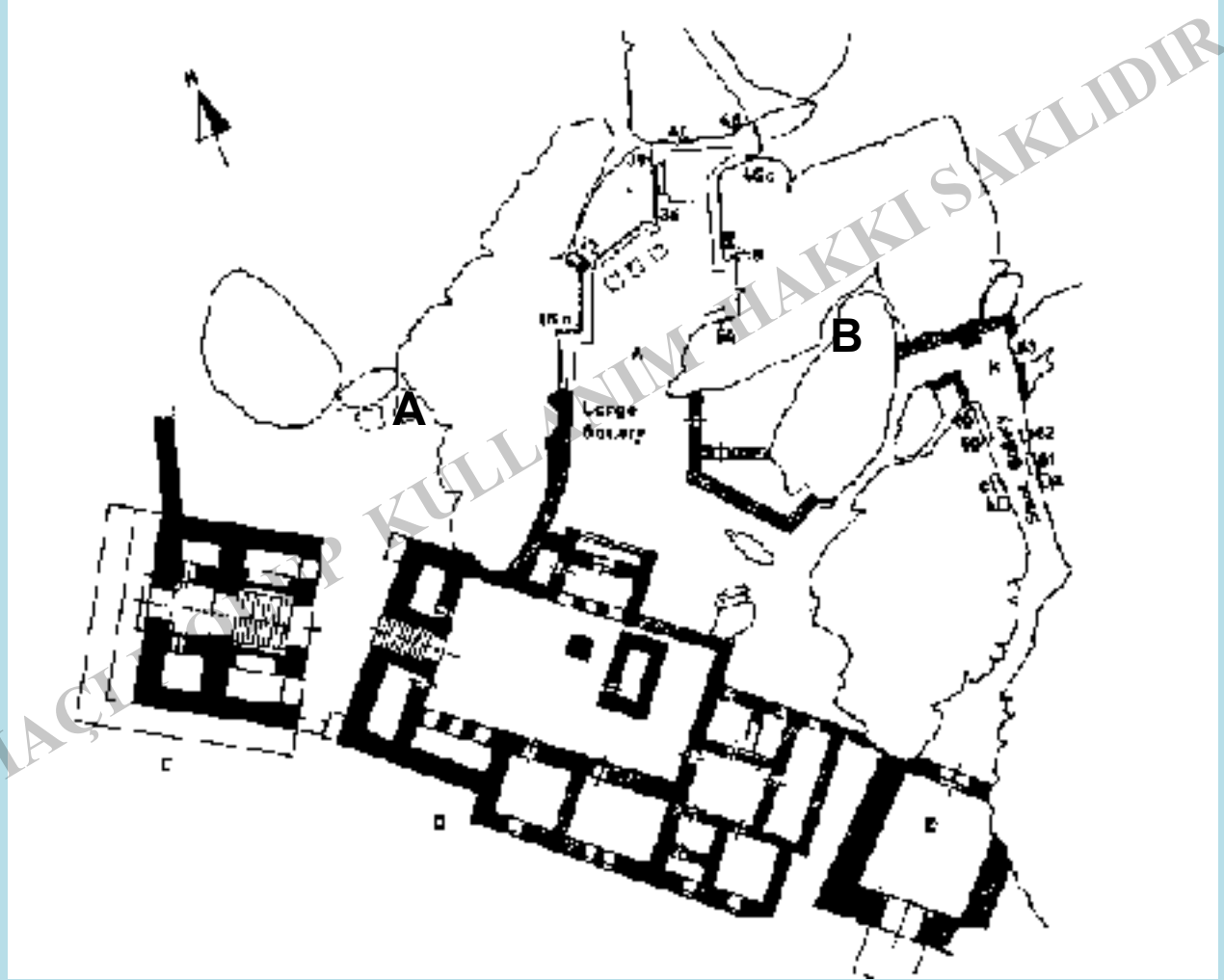

III. Hattuşili döneminde bu duvarın yerini bir yapı kompleksi almıştır. Kapı binasından geçilerek ikinci bir kapı ile diğer binaya giriliyor, sonra bir avlu, avluda arınma yeri ve bir sunak mevcut. Avlunun güneyine yani sola doğru dönülünce sütunlu bir kapı odasından geçilerek en kutsal alan A odasına ulaşıyor.

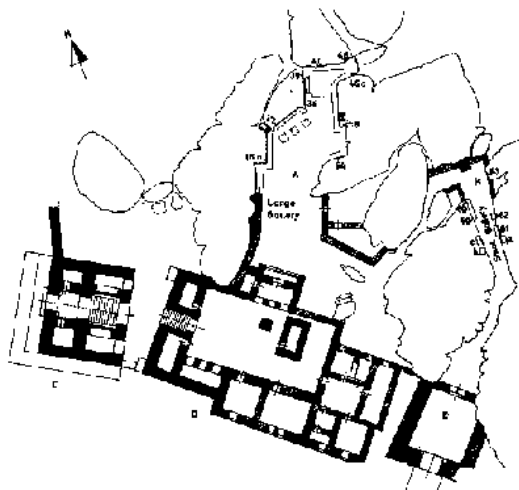
Bu kesimde A ve B olmak üzere iki oda mevcut. Yaklaşık 30 m. uzunluğundaki A odasının yan kaya duvarları boyunca yapılan frizler içinde tanrı ve tanrıça kabartmaları yer alıyor. Odanın zemini eskiden taş döşeli idi. A odasının sol yüzünde tanrı, sağ yüzünde tanrıçalar mevcut. Tüm odanın sonuna doğru ilerleyip, arka duvardaki ana sahnede karşılaşıyorlar.

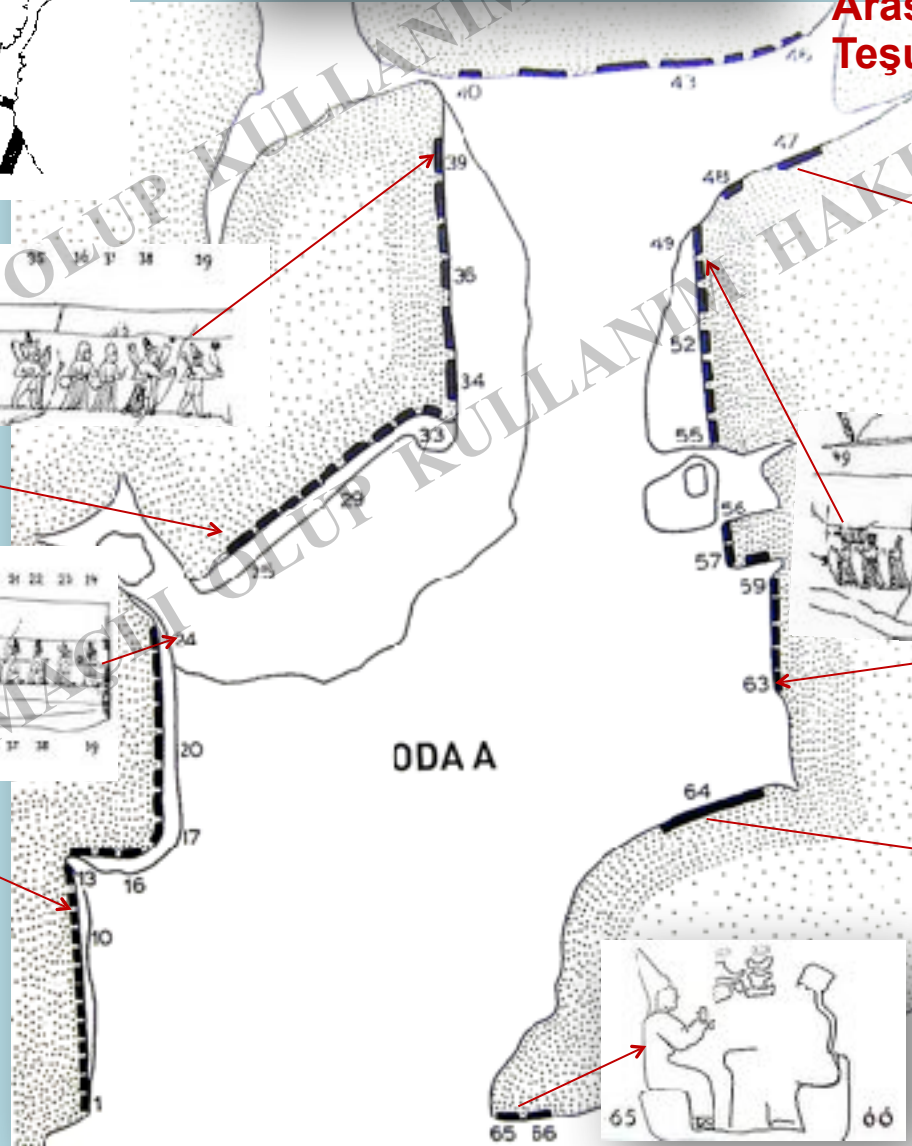
Sol tarafta tanrılar, sağ tarafta ise tanrıçalar betimlenmişti. Hepsi bir yöne bakan figürler odanın arka duvarına doğru gidiyor gibi görünürler. Arka duvarda ana sahne işlenmiştir: Tanrılar ve tanrıçalar geçidinin önderleri olan en yüksek iki tanrı Hava Tanrısı ve Güneş Tanrıçası burada karşılaşmaktadırlar.

A odasında kabartmalar kazı yapanlar tarafından 1'den 66'ya kadar numaralandırılmışlardır.

Kabartmalar Hitit İmparatorluk döneminin içerik ve estetik açıdan en anlamlı eserlerini oluştururlar (M.Darga).

1-39 ve 46 ve 63 nolu kabartmaların yüksekliği 70 ile 89 cm. arasında; ortalama 80 cm. dir. Ana sahnede 40-46 nolu fig. lerin yüksekliği 1.9 – 2.5 m. Arasında, en büyük 2.5 m. ile Teşup.

EĞİTİM AMACI OLUŞ KULLANIM HAKKI SAKLIYOR

Erkek üretkenliğini simgeleyen , yağmur getiren gök tanrı, toprağı simgeleyen bir tanrıça ve bitki topluluğunu simgeleyen Genç tanrılar: Yağmur tarafından döllen toprak, bu büyük çiftin Çocuğı olarak algılanan bitki topluluğunu yaratır (Haas 2002, 440)

A ODASI TANRILAR DİZİSİ (SOL TARAF)

1-12 On iki Yeraltı Tanrısı.

13-15 Üç Dağ Tanrısı

16 Tanrı (Adı henüz okunamamış)

16a-17 İki Dağ Tanrısı

18-22 Adı Belirtilmemiş Beş Tanrı.

23-24 İki Tanrı

25-27 Üç Tanrı

28-29 Başı ve belden aşağısı boğa, gövdesinin üst kısmı, kolları insan olan karışık varlık. Göğün boğaları Hurri ve Şeri olabilirler. "Yeryüzü" sembolü üzerinde duruyorlar (bir dörtgen ve yanlarında iki uzantı) ve "gök" anlamına gelen "hilal" taşıyorlar.

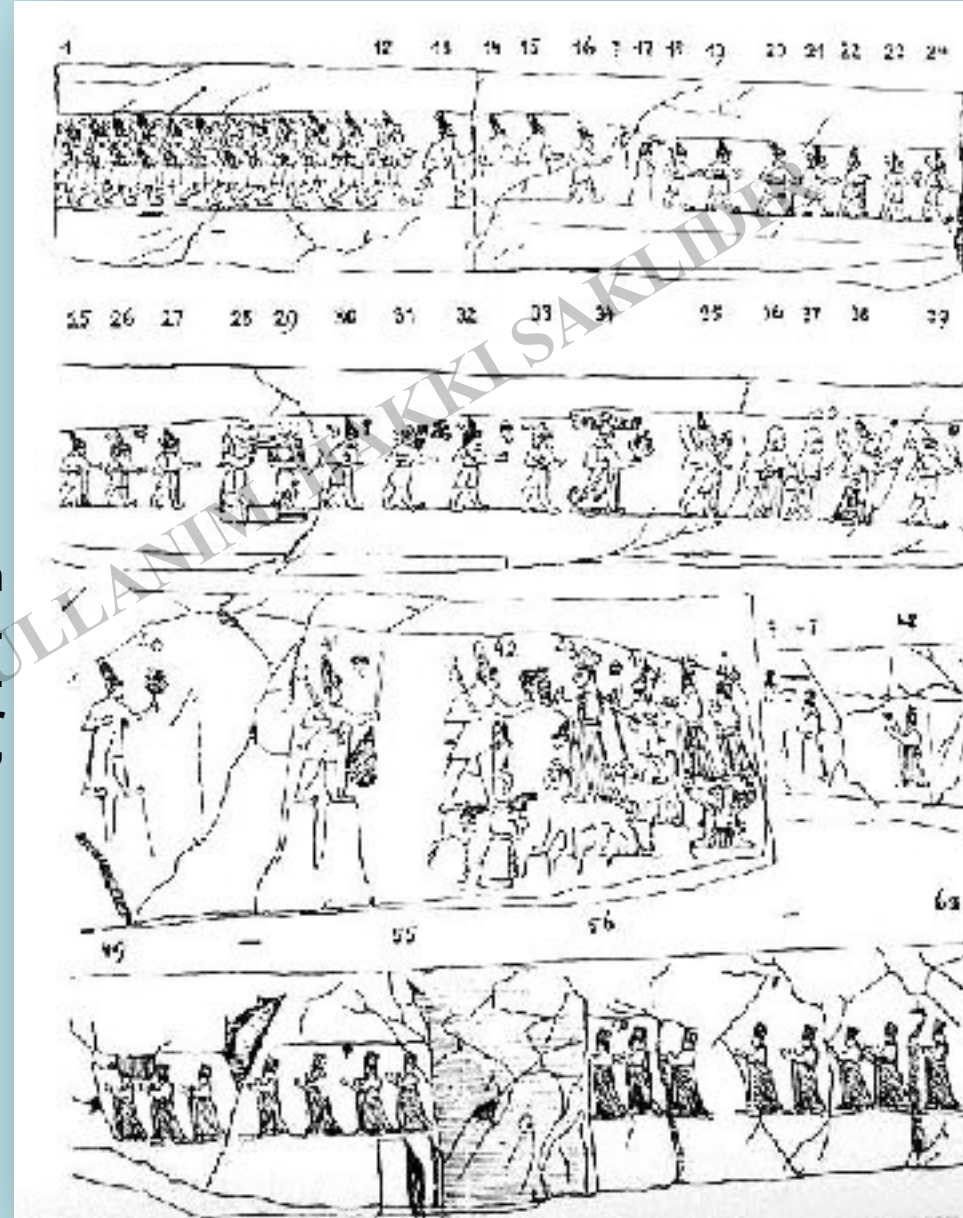
30 Savaş Tanrısı ZABABA = Heşue olabilir.

31 Tanrı Pirinkir

32 Bilinmeyen bir koruyucu tanrı, Geyik tanrı

33 Savaş Tanrısı AŞTABİ

34 Göğün Güneş Tanrısı

Yaklaşık 30 m. uzunluğundaki A odasının yan kaya duvarları boyunca yapılan frizler içinde tanrı ve tanrıça kabartmaları yer alıyor. Odanın zemini eskiden taş döşeli idi. A odasının sol yüzünde tanrı, sağ yüzünde tanrıçalar mevcut. Tümü odanın sonuna doğru ilerleyip, arka duvardaki ana sahnede karşılaşıyorlar.

35 Ay Tanrısı

36-37 Tanrı Şauşga'nın hizmetçileri Ninatta ve Kulitta

38 Tanrı Şauşga

39 Bilgelik Tanrısı Ea olabilir.

A ODASI ARKA DUVAR ANA SAHNE

40 Tanrı Kumarbi ?

41 Hatti Ülkesinin Hava Tanrısı ?

42 Hava Tanrısı Teşup

43 Güneş Tanrıçası Hepat

44 Hepat, Teşup çiftinin oğlu Şarrumma.

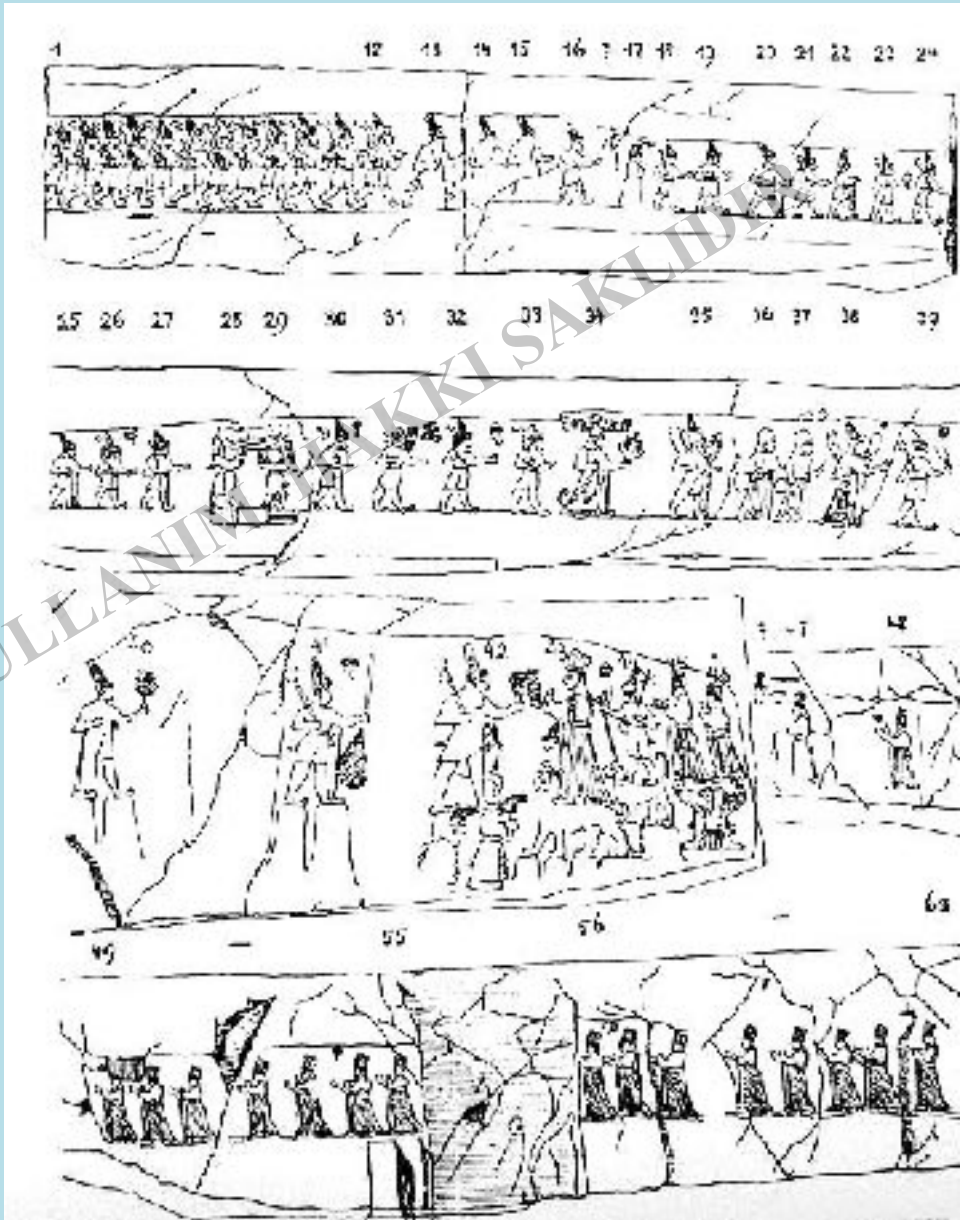
45-46 Teşup ve Hebat'ın kızı Alanzu ve Teşub'un torunu.

A ODASI TANRIÇALAR DİZİSİ (SAĞ TARAF)

46 A Tanrıça Tarru Takitu

47 Tanrıça Hutena

48 Tanrıça Hutellura

49 Tanrıça Allatu

50-51 Adları saptanamamış tanrıçalar.

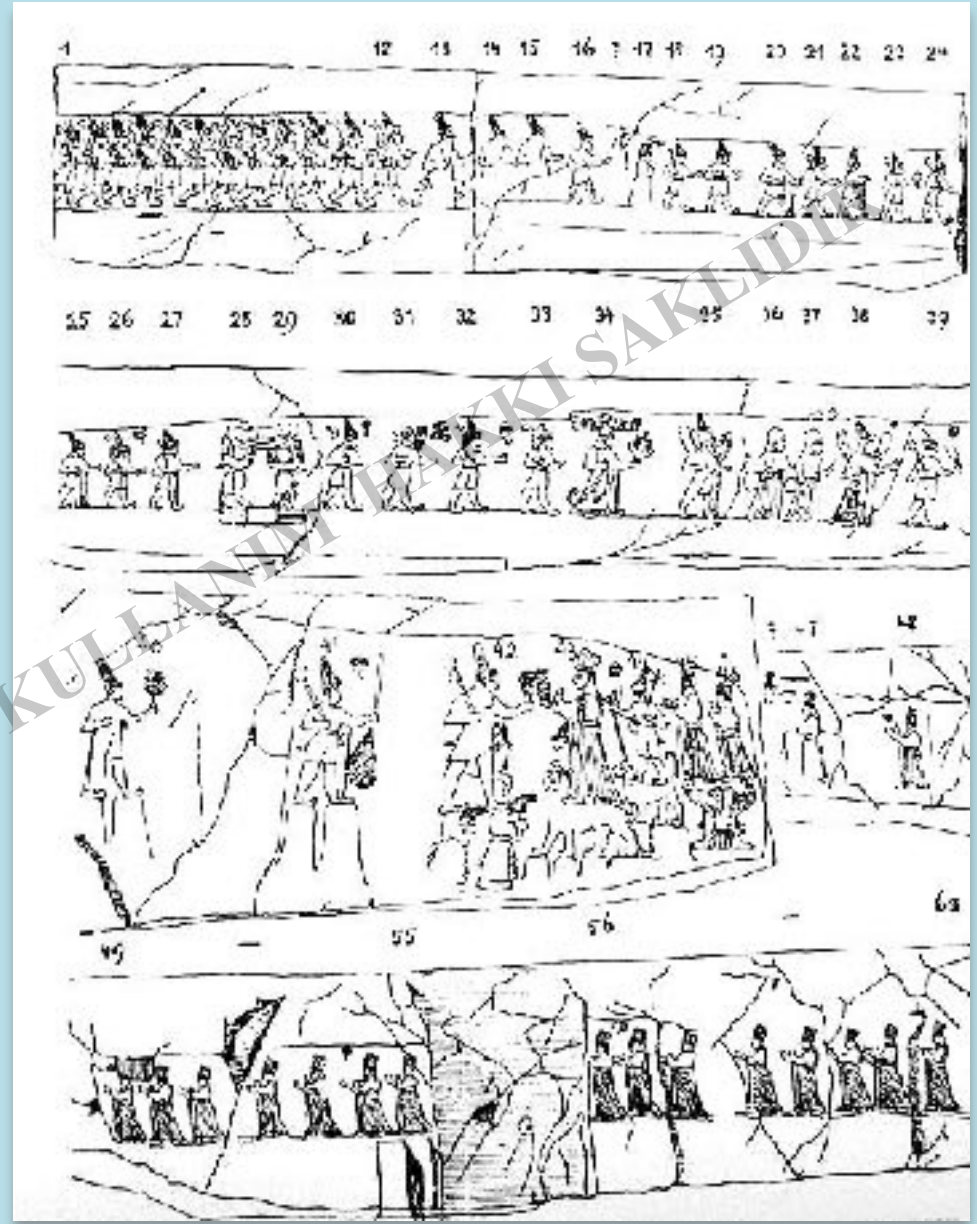
52 Tanrıça Şaluş

53 Tanrıça Tapkina, Bilgelik Tanrısı Ea'nın eşi.

54 Tanrıça Nikkal, Ay Tanrısının eşi.

55 - 56 Tanrıçaların adı belirlenemiyor

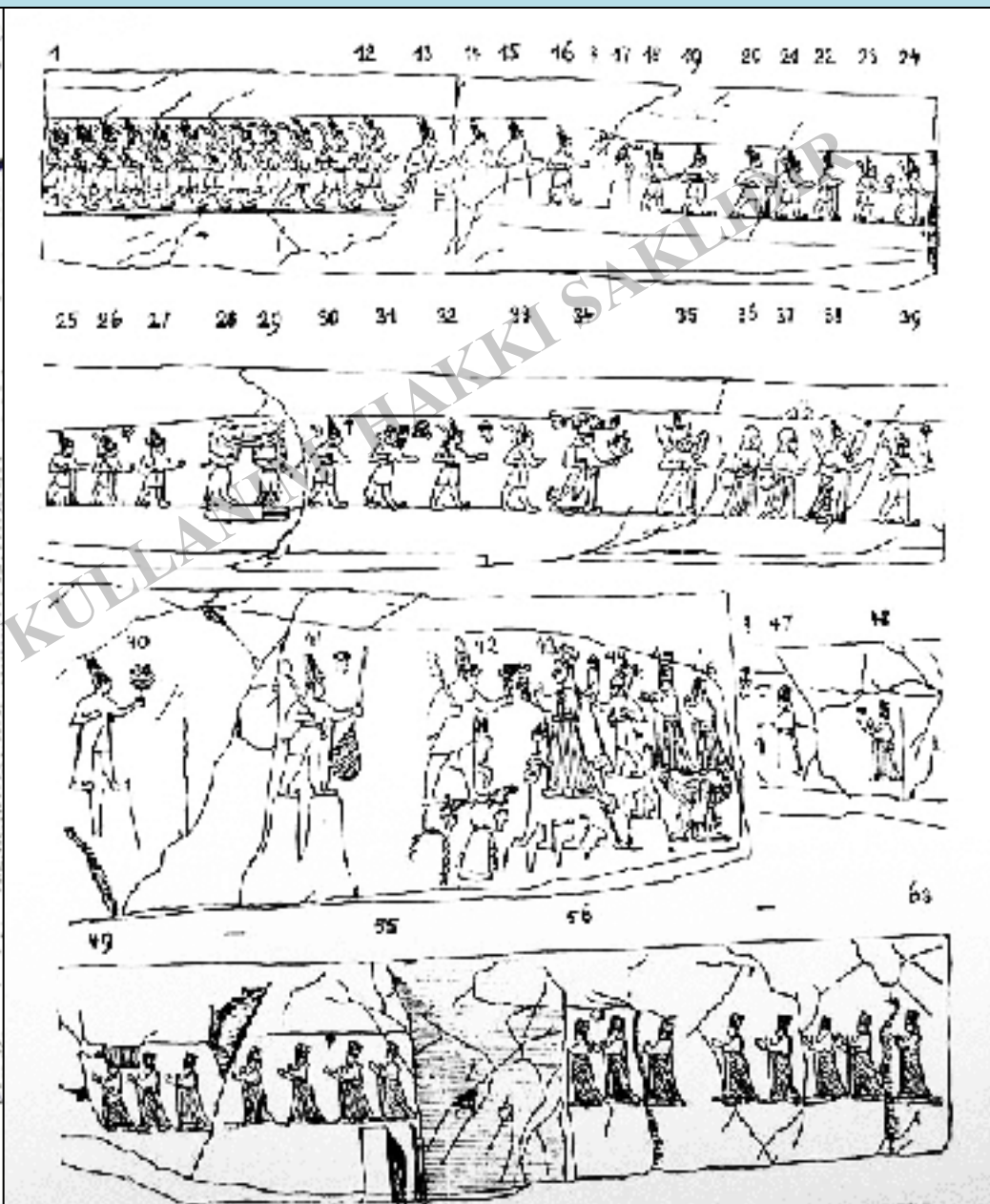
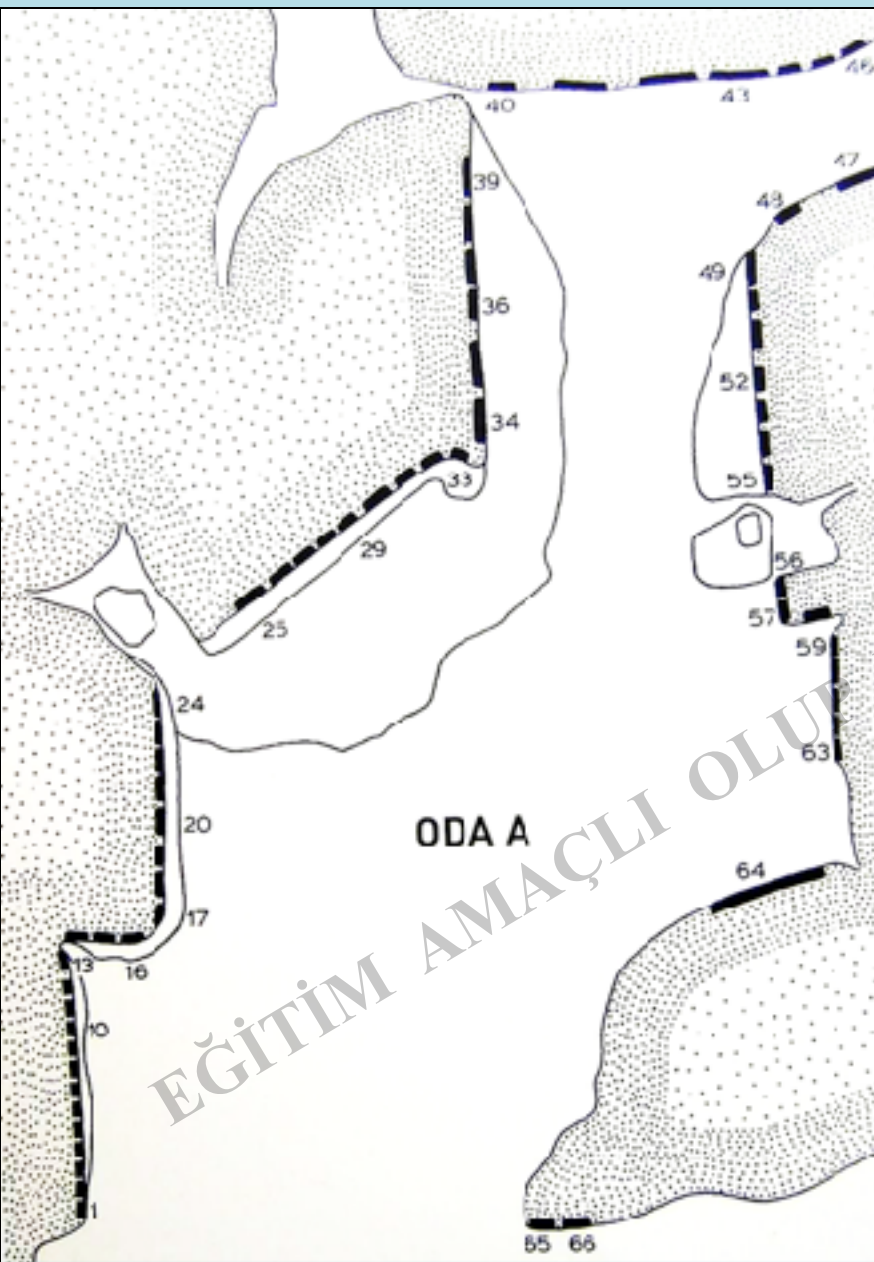
(55-56 arasına şimdi olmayan iki figür daha taş bloklar halinde konulmuş olmalıdır)

Odanın sol tarafındaki tanrılar genellikle kısa etekli ve sivri başlıklıdır. Başlıkları boynuzlu, boynuz sayısı dereceleri ile ilişkili, giysileri bele oturur tarzda, beli kemerli, giysi dize kadar iniyor. Dağ tanrılarının giysileri farklıdır: Çan biçimli etekleri stilize dağ tasvirleri ile bezenmiştir. Tanrılar sırasında giysisi ile bir tanesi diğerlerinden ayrılır: “Güneş Tanrısı”. Uzun şal biçimli manto ve farklı başlık giyer. Kral giysileri güneş tanrısı ile aynıdır. Ellerinde lituus tutarlar

Hepsi ucu yukarı dönük ayakkabı giyerler; yine tanrılarının çoğu silah olarak orak biçimli ucu kıvrık kılıç ve omuzlarında bir topuz taşırlar. Tipik Hitit’li tarzındadırlar. Bacaklar açık, adım atar pozisyonda yandan tasvir edilmişlerdir.

Odanın sağ tarafındaki tanrıçalar ise uzun pilili etek, ucu yukarı dönük ayakkabı giyip küpe takarlar. Küpenin Hit. İştamahura, Ak. *HUBBİ*. Tanrıçaların başlarında yüksek başlıklar vardır. Bireysel atribüleri hemen hemen hiç yoktur

Yazılıkaya'da ve diğer Hitit heykelciklerinde erkekler kısa etek giyerler, bacak kasları belirgindir. Gövdelerinde ince bir gömlek veya ceket vardır. Bazen gövdenin üst kısmı çıplaktır. Bu özelliği diğer Hitit eserlerinde de görebiliriz.

Louvre Heykelciği

Ras Şamra Heykelciği

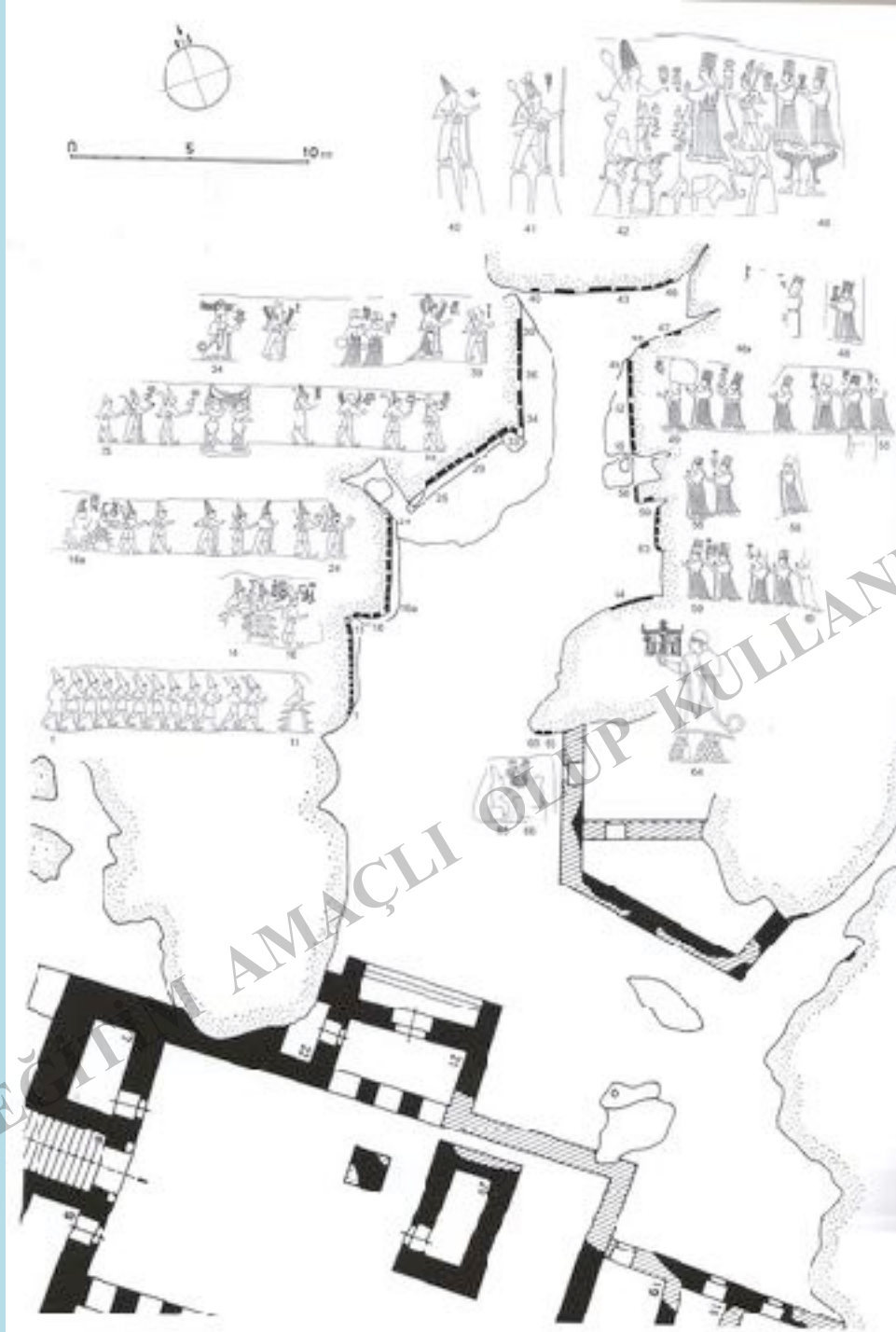
Gövde tasvir tarzı yönünden kadın ve erkekler arasında bir fark vardır. Kadınlarda gövde profilden olup bir kol ileri doğru uzatılmıştır. Başparmak üstte olacak şekilde el yumruk yapılmıştır. Öbür kol dirsekten bükü, el açıktır ve yüze doğru çevriktir. Erkeklerde ise gövde gövde, göğüs önden görülebilecek şekilde hafifçe dönüktür. Öndeki kol yumruk şeklinde elle öne doğru uzanır. Arkadaki kol ise dirsekten yukarı doğru büküktür. Figürlerin önünde ileri doğru yumruk şeklinde ileri uzattıkları ellerinin üstünde Luvi hiyeroglifli yazıt bulunmaktadır. Yazıtın en üstünde tanrı işareti yer alır. Yazıların çoğu zamanla bozulmuştur. Ait oldukları tanrı ve tanrıçaların isimlerini açıklayan işaretleri içerirler. Bazıları dilden bağımsız lologramlardır: Ay Tanrısı için hilal, Güneş Tanrısı için güneş işareti gibi. E. Laroche, bunlarda tanrı adlarının Hittice değil Hurrice olduğunu tespit etmiştir. Bu da kabartmaların M.Ö.13. yüzyıla tarihlenmesi için bir başka veridir.

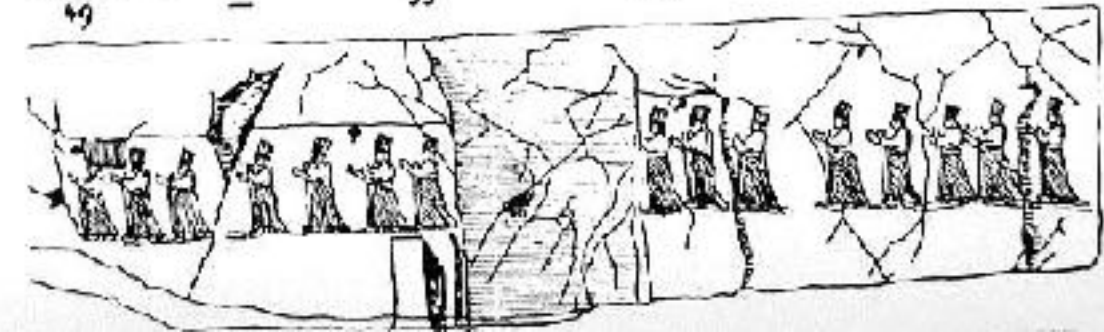
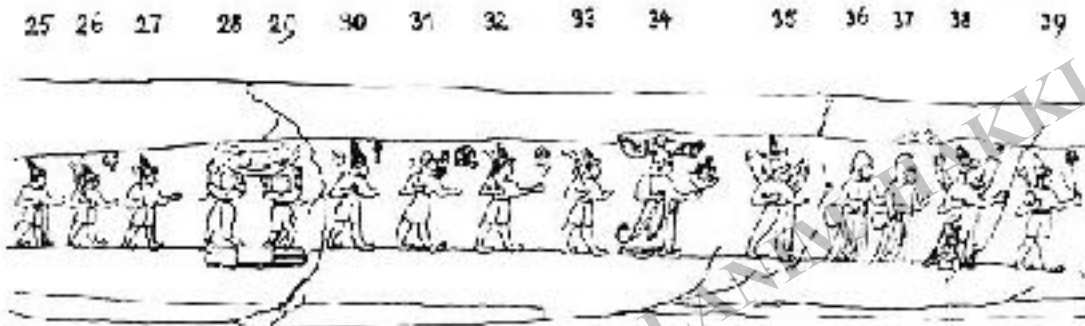
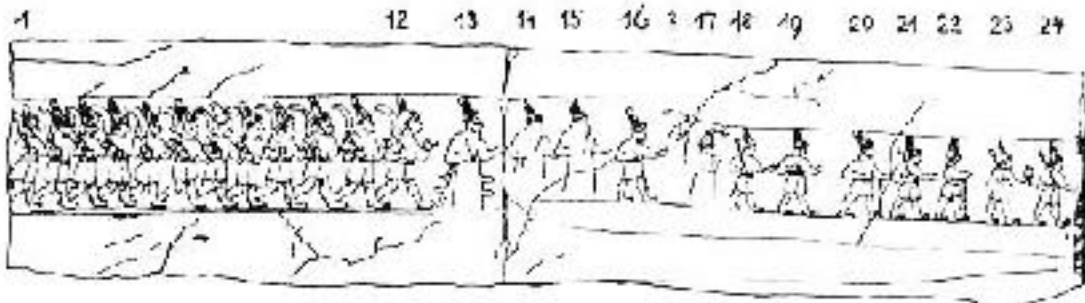
İki tür yazı kullanmışlar: Çivi yazısı ve Luvi hieroglif yazısı. Luvi hieroglif yazısı M.Ö.2. bin yılın başından beri bilinmektedir. Kral ve önemli kişilerin mühürlerinde yer alır.

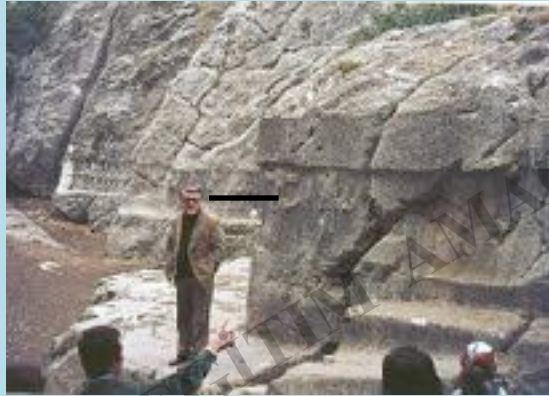
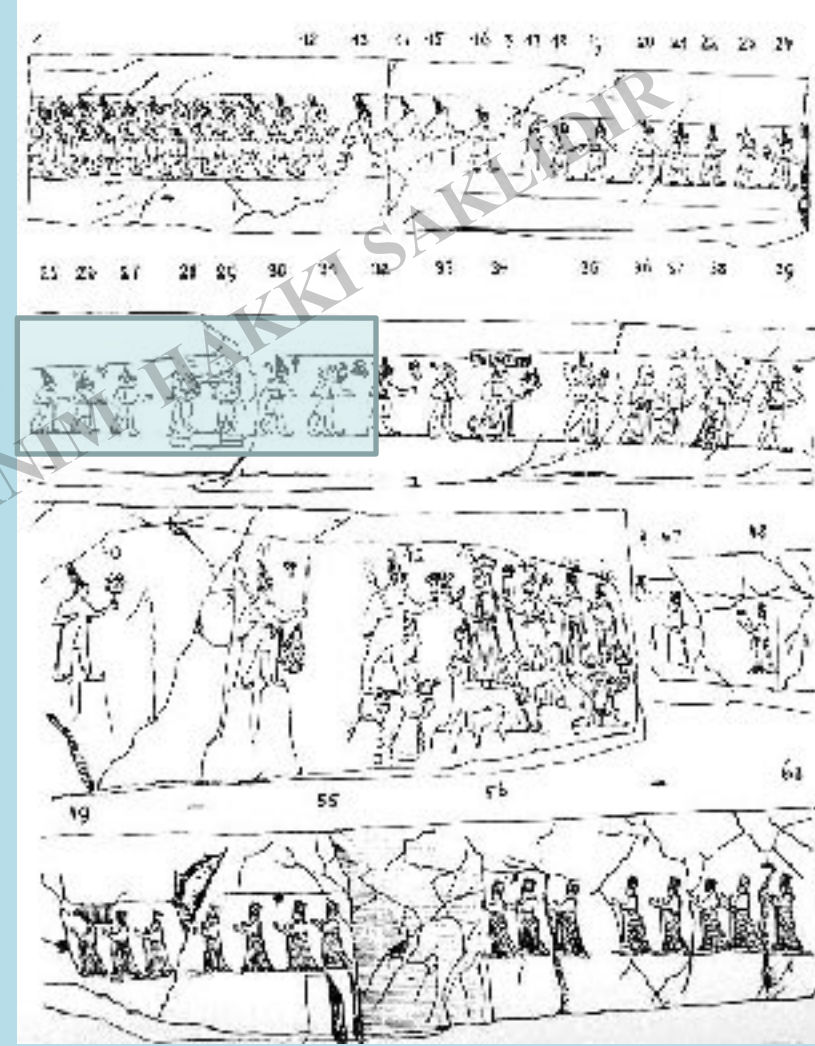
İki tür yazı kullanmışlar: Çivi yazısı ve Luvi hieroglif yazısı. Luvi hieroglif yazısı M.Ö.2. bin yılın başından beri bilinmektedir. Kral ve önemli kişilerin mühürlerinde yer alır. M.Ö.13. yüz yılda kayalara kazılmış uzun yazıtlar olarak karşımıza çıkar. Özellikler Yazılıkaya tapınağının düzenlenmesi ile ilişkili olduğunu düşündüğümüz IV. Tuthaliya ülkesinin bir çok yerine yazıtlar yaptırmış. Hitit merkezi krallığının dağılması ile M.Ö.1200/1180 civarında bu yazı tipi neredeyse kaybolmuş, M.Ö.1000-700 yılları arasında GD Anadolu ve Kuzey Suriye'deki Geç Hitit krallıklarında tekrar güçlenmiştir.

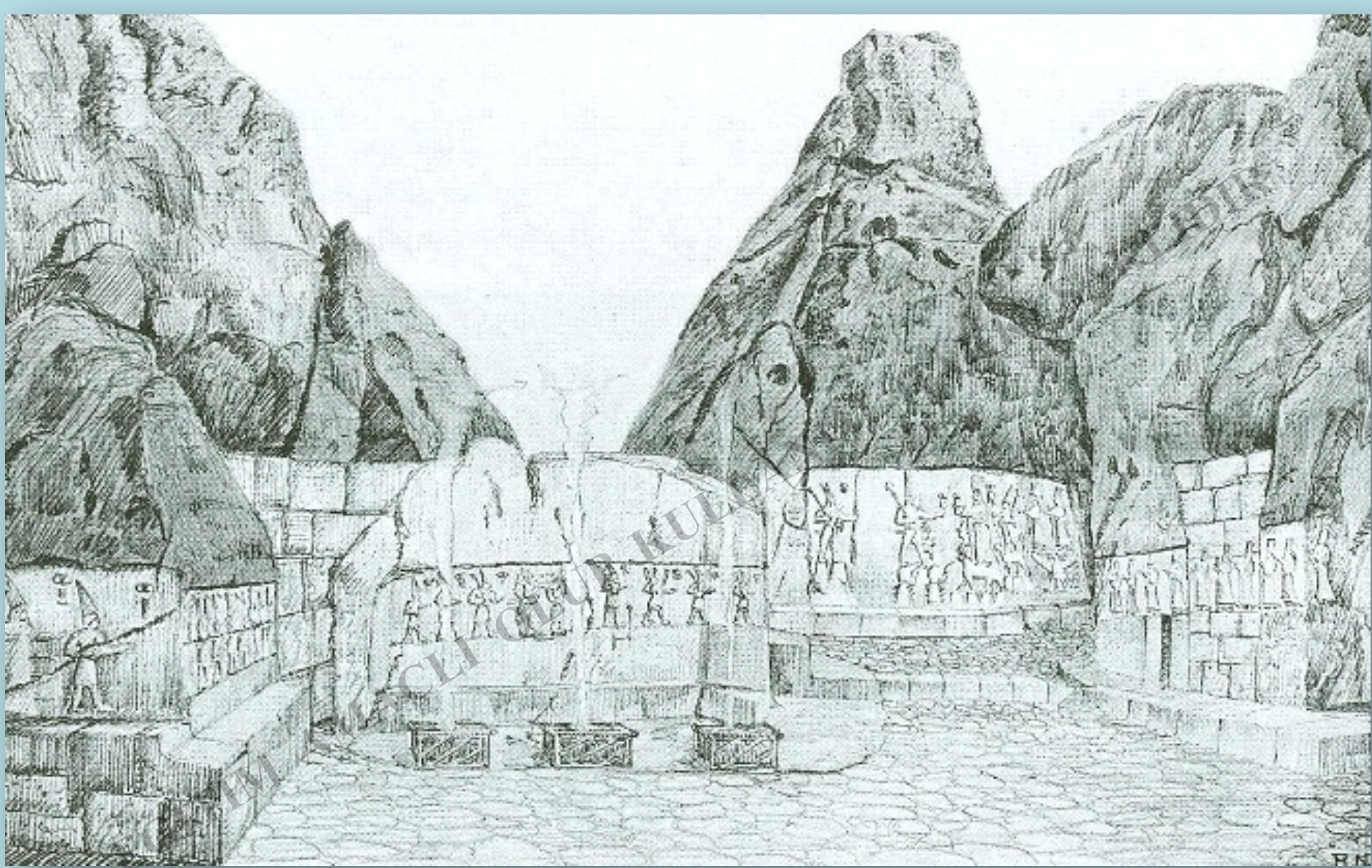
A odası 12 m. yüksekliğe ulaşan kaya yüzeylerin ortalama 30 metreye uzunluğa sahip düzensiz planlı bir doğal mekandır. Kayaların düz bir satıh vermeyen ve devamlı yön değiştiren yüzeylerine kaya kabartmaları işlenmiştir. Bazı kısımlarda kaya bir miktar yontularak tasvir yüzeyi oluşturulmuştur.

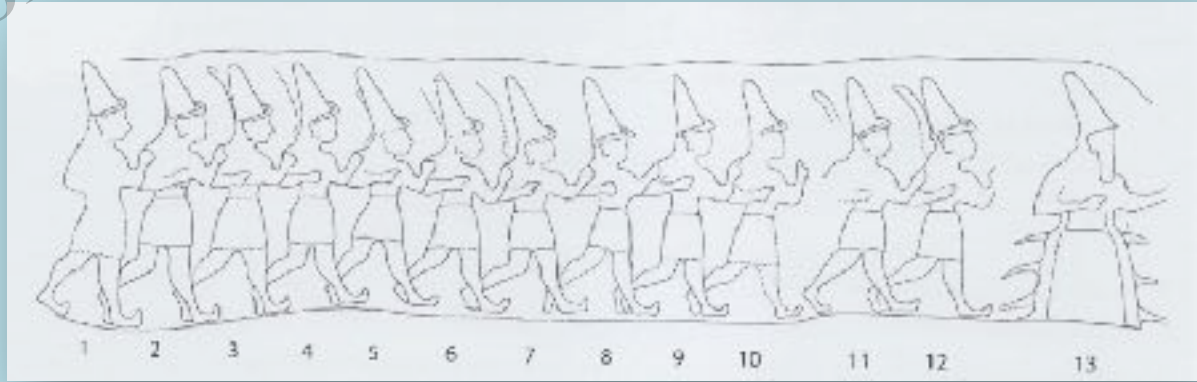
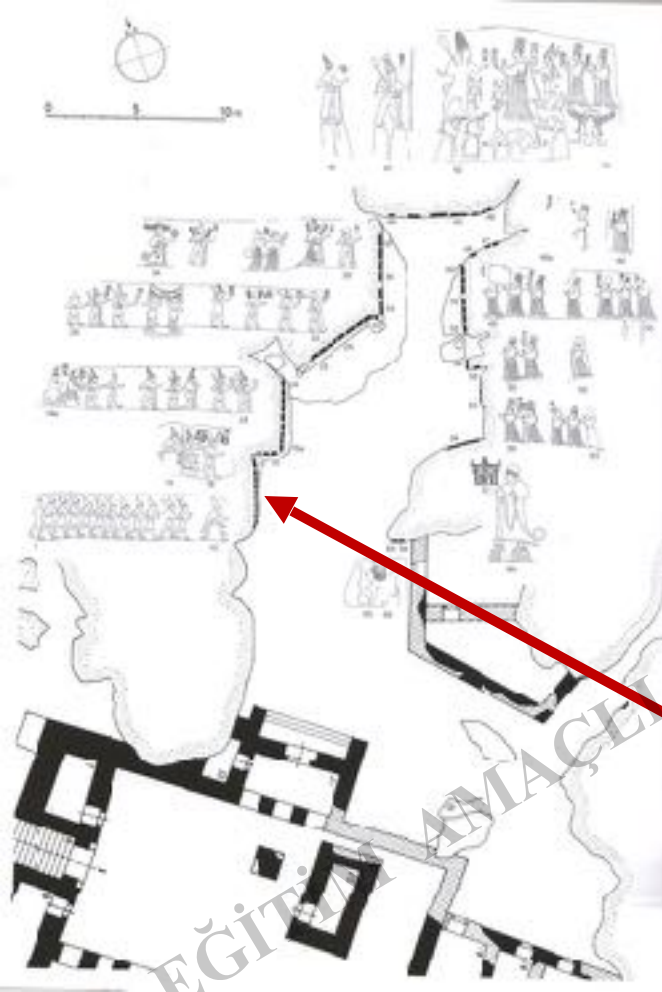

EĞİTİM AMAÇLARIYLA KULLANILAN BİR KİTAP SAĞLAMAKTIR

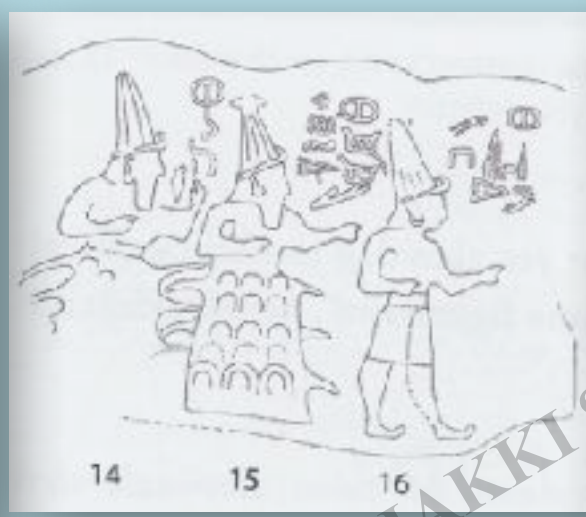

A odasının orijinal durumunda daha yüksek taş döşeme bir taban seviyesine sahiptir. 25-31 nolu kabartmaların önündeki seki ve karşısına gelen tanrıçaların önündeki basamak eski seviyeyi gösterir. Zamanında Hitit'liler günümüze göre 50-60 cm daha yüksek seviyede kabartmalarla göz hizasında durmuşlardır. En sondaki merkez sahne günümüzde olduğu gibi çok yukarı seviyede değildi. Son sahneye doğru zemin yükselmekte hatta bu yükselti olasılıkla bir basamak vasıtasıyla sağlanmıştı.

1-12 numaralı tanrılar on iki yeraltı tanrısıdır. Kısa etekli boynuz kühah başlıklı, erkek tasvirleri. Her biri sağ ellerinde geriye doğru omuzlarına koydukları eğri silahları taşırlar.

13-15 nolu kabartmalar Dağ Tanrıları'nın temsil eder. Boynuzlu sivri külahları mevcuttur. Etekleri pullarla kaplı, yanlarda çıkıntıları var. Ayakları yok durağan bir görünümüleri var. Pullar ve çıkıntılar dağları, vadileri temsil ederler. Yük.: 70-72 cm.

18-22 Nolu kabartmalar, tanrıların kimliği bilinmemektedir. Boynuzlu sivri külahlılar, önü açık uzun pelerin giymişler. 72-78 cm. 18-21 nolu kabartmaların omuzdan aşağı olan saç bitimi. Standart dışı olarak 22’de profilden ve dirsekten bükük kollarını vücudunun önünde yukarıya kaldırmış.

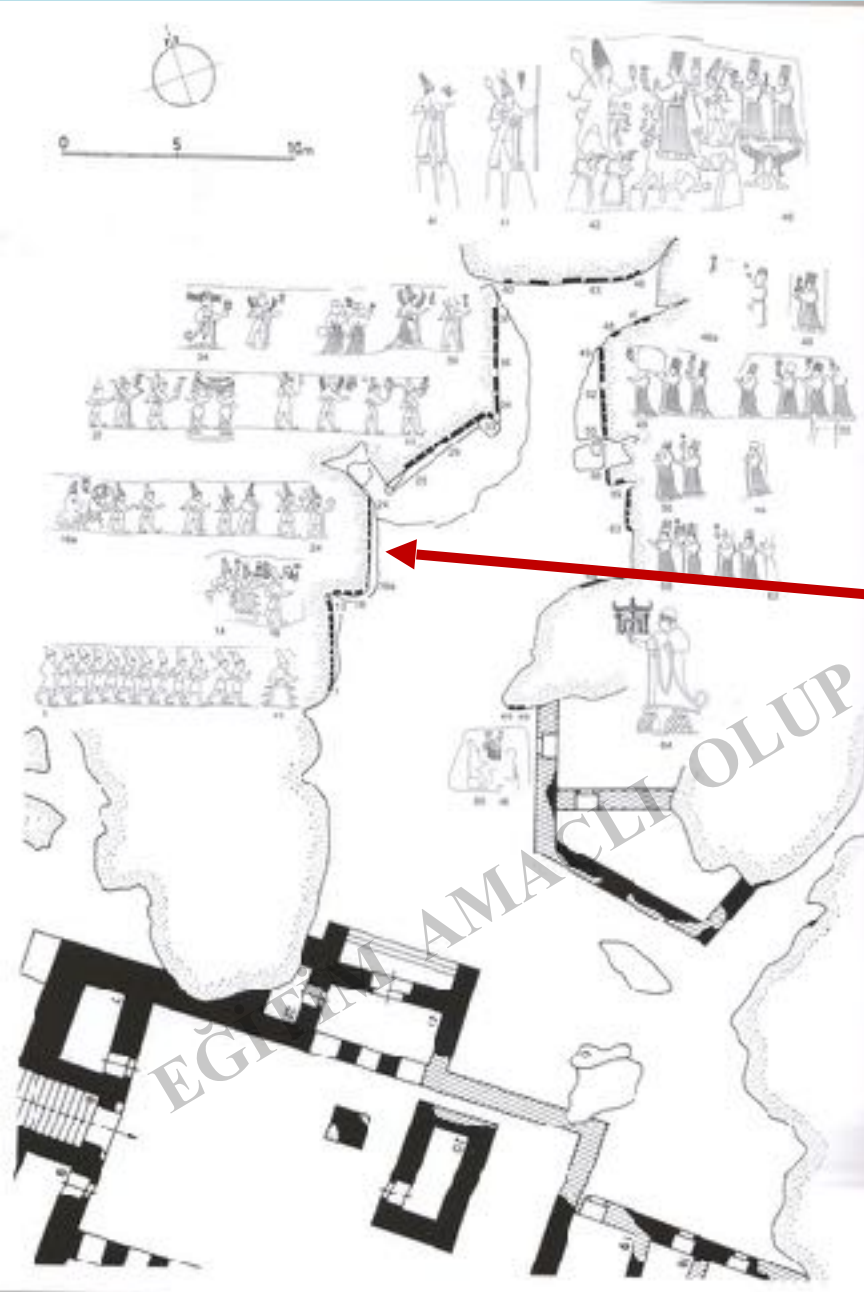

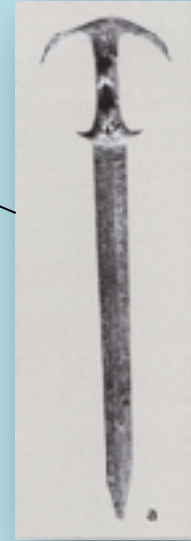
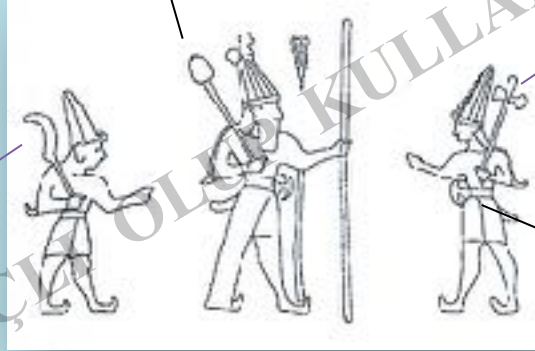
Kaya yüzeyi çok düzgün, yazıt yok, olasılıkla hiç yoktu.

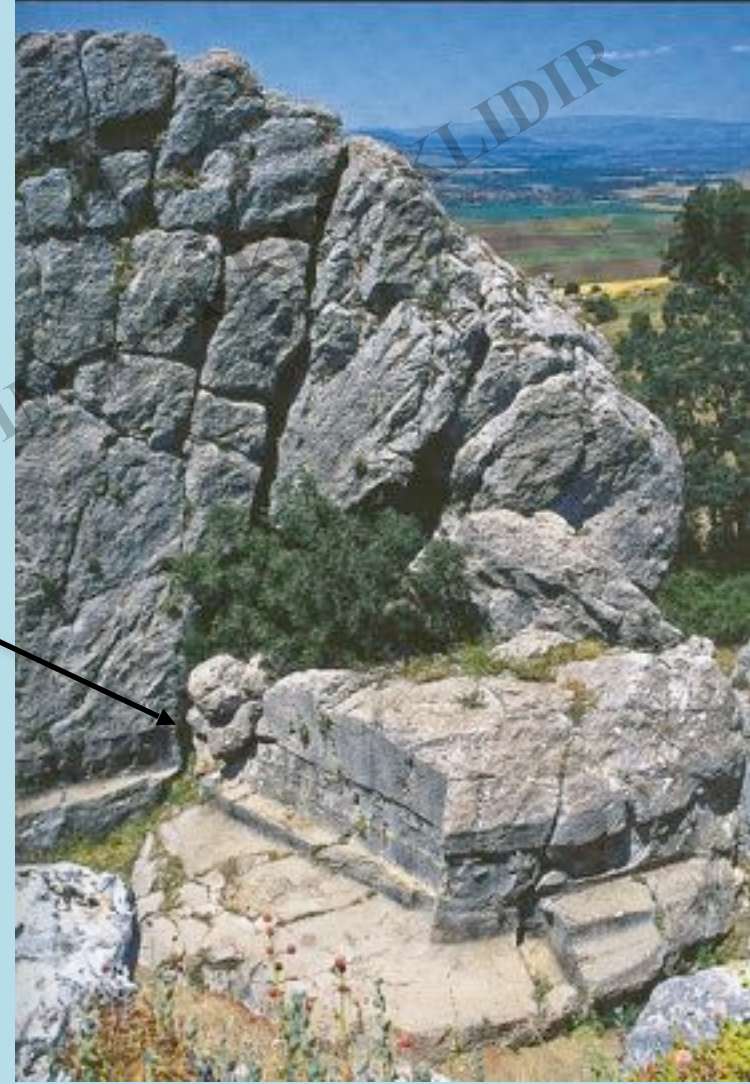
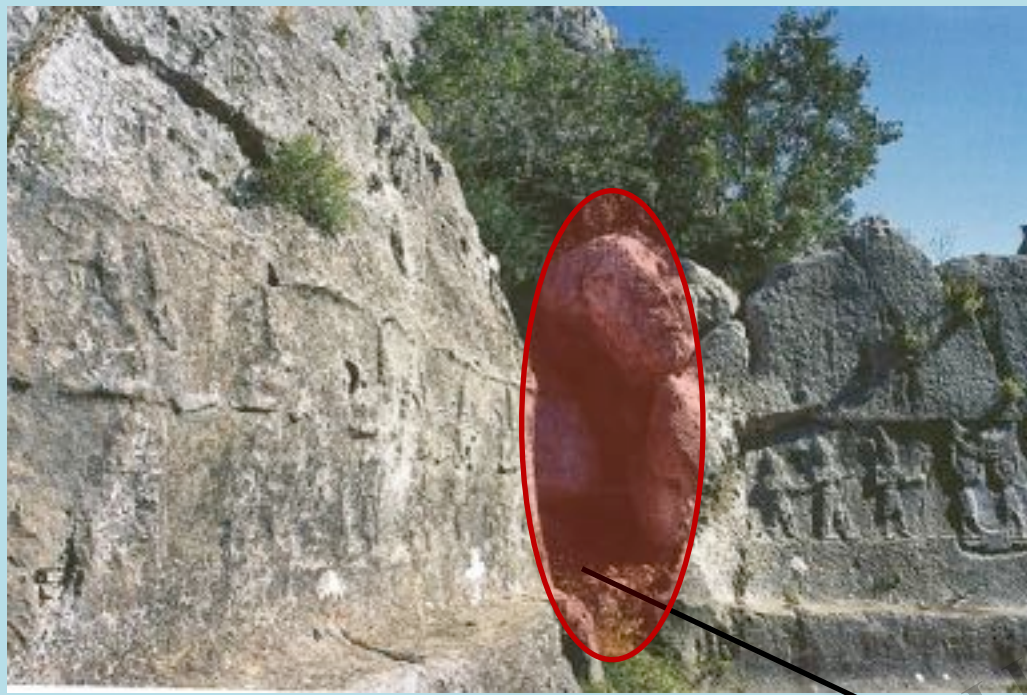
23 ve 24’tekiler sağ ellerinde birer topuz taşır. 24 nolu fig. Ayrıca önü açık uzun pelerin giymektedir. 75 ve 78 cm.

Kabartmalardaki erkeklerin silah tipleri azı Hitit silah tipleri hakkında bilgi vermektedir.

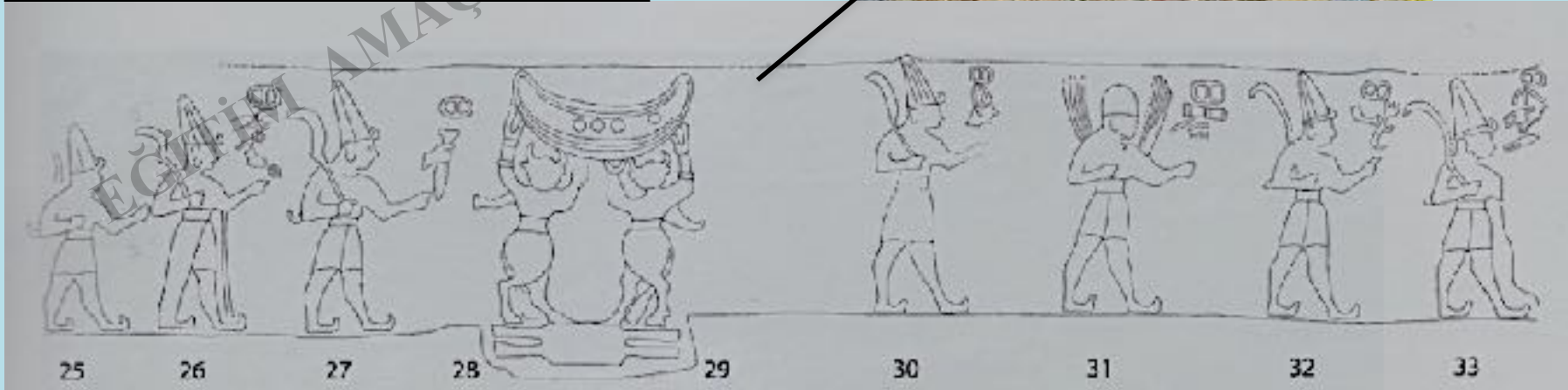
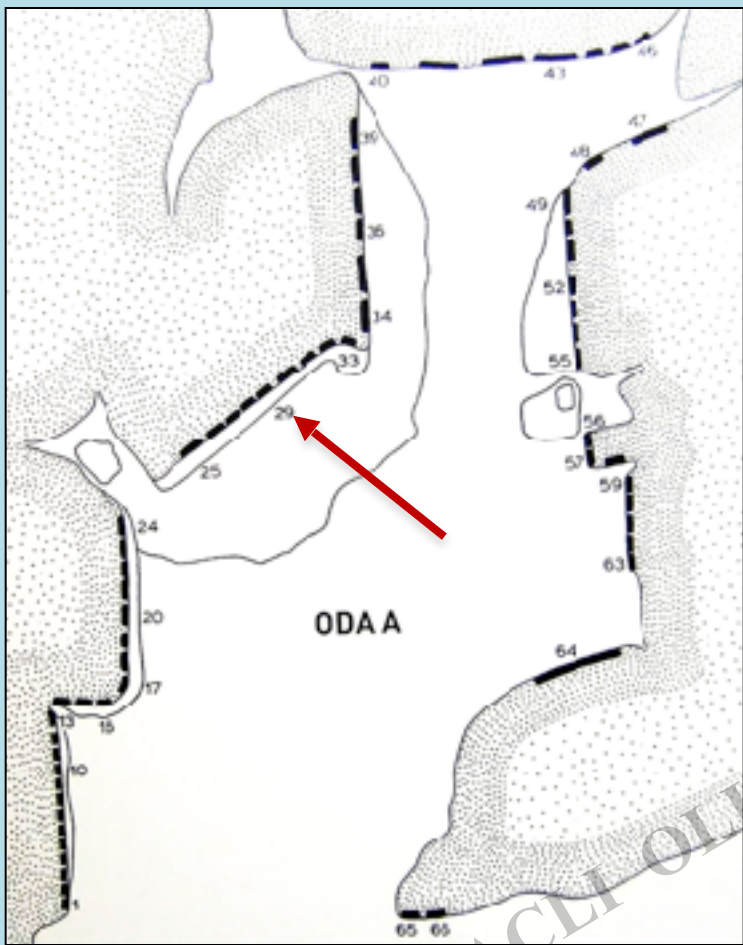

EĞİTİM AMAÇI OLAN KULLANIM HAKKI ŞEKLİDİR

24 ten sonra 1 metrelik bir kaya yarığı gelir.

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANILAN

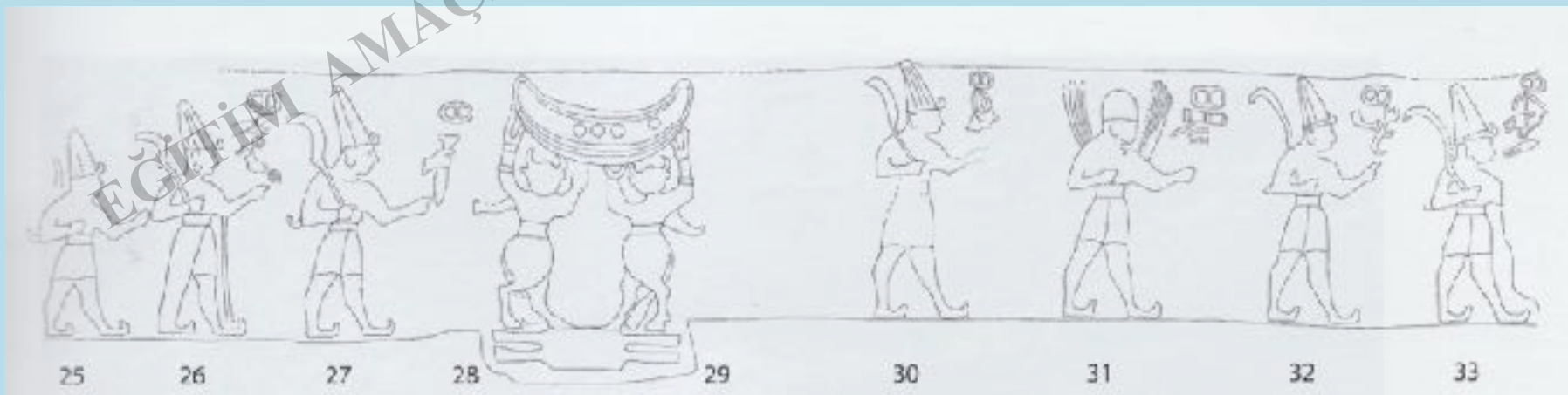

25 – 27 nolu kabartmalar aynı ortak özelliklere sahipler. Eğri kılıç taşıyorlar. 27 Nergal olabilir. İsmi kılıç tutan el şeklinde, 68 – 81 cm. 28 – 29 kabartmalar, iki karışık varlık boğa adamlar ellerinde göğü destekliyorlar, frizin içine gömülü yer işareti olabilecek bir objeye basıyorlar.

Hilal
hiyeroglifte gök
işareti; Altta
ise yere
gömülü gibi
yapılmasıyla
yeryüzü
simgesi olduğu
kabul edilir.

Boğa
adamların
kutsal boğalar
Hurriş ve
Şeriş'i temsil
ettikleri kabul
edilmektedir.
Toplam 95 cm

**Savaş
Tanrısı
Aştabi**

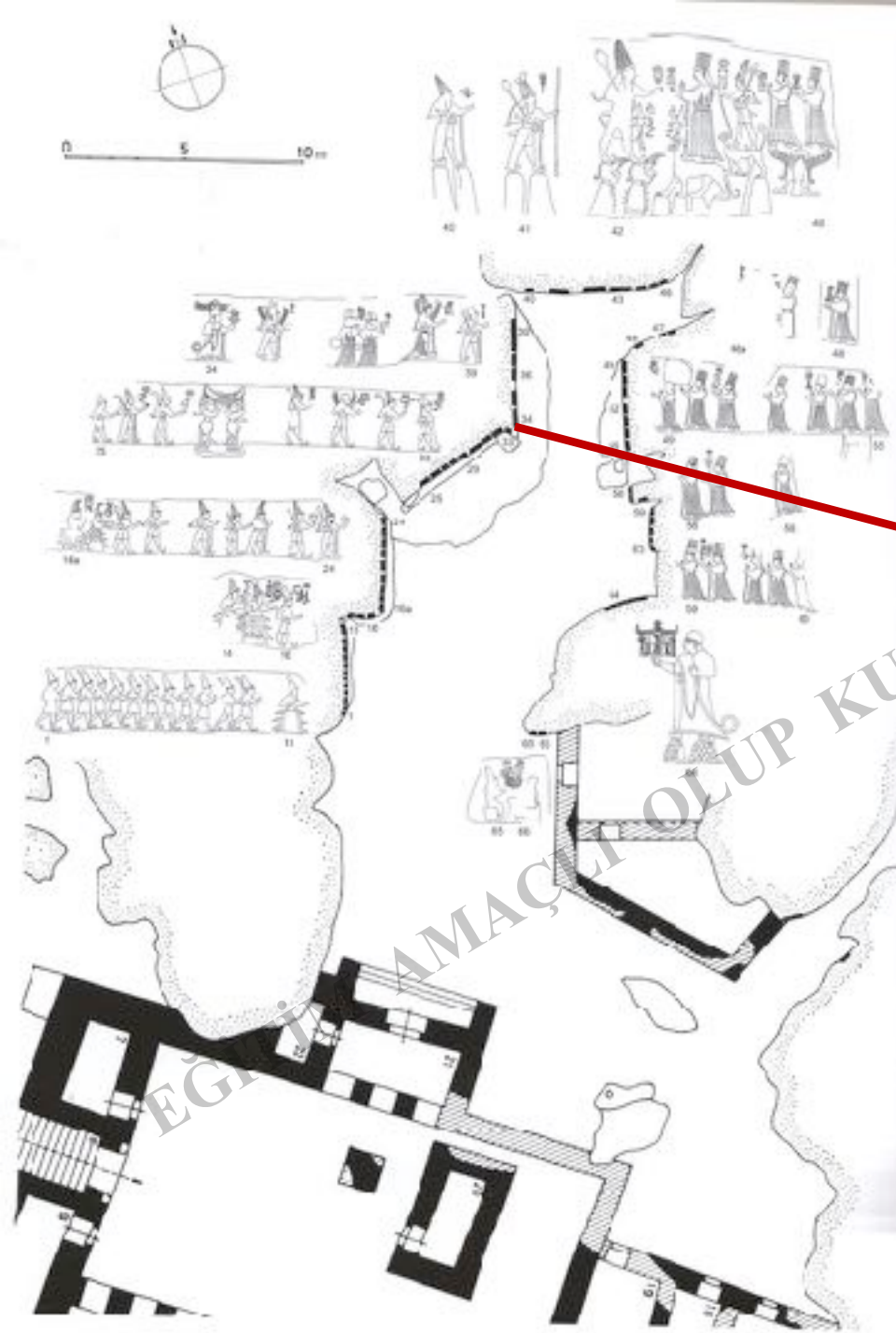
30

31

32

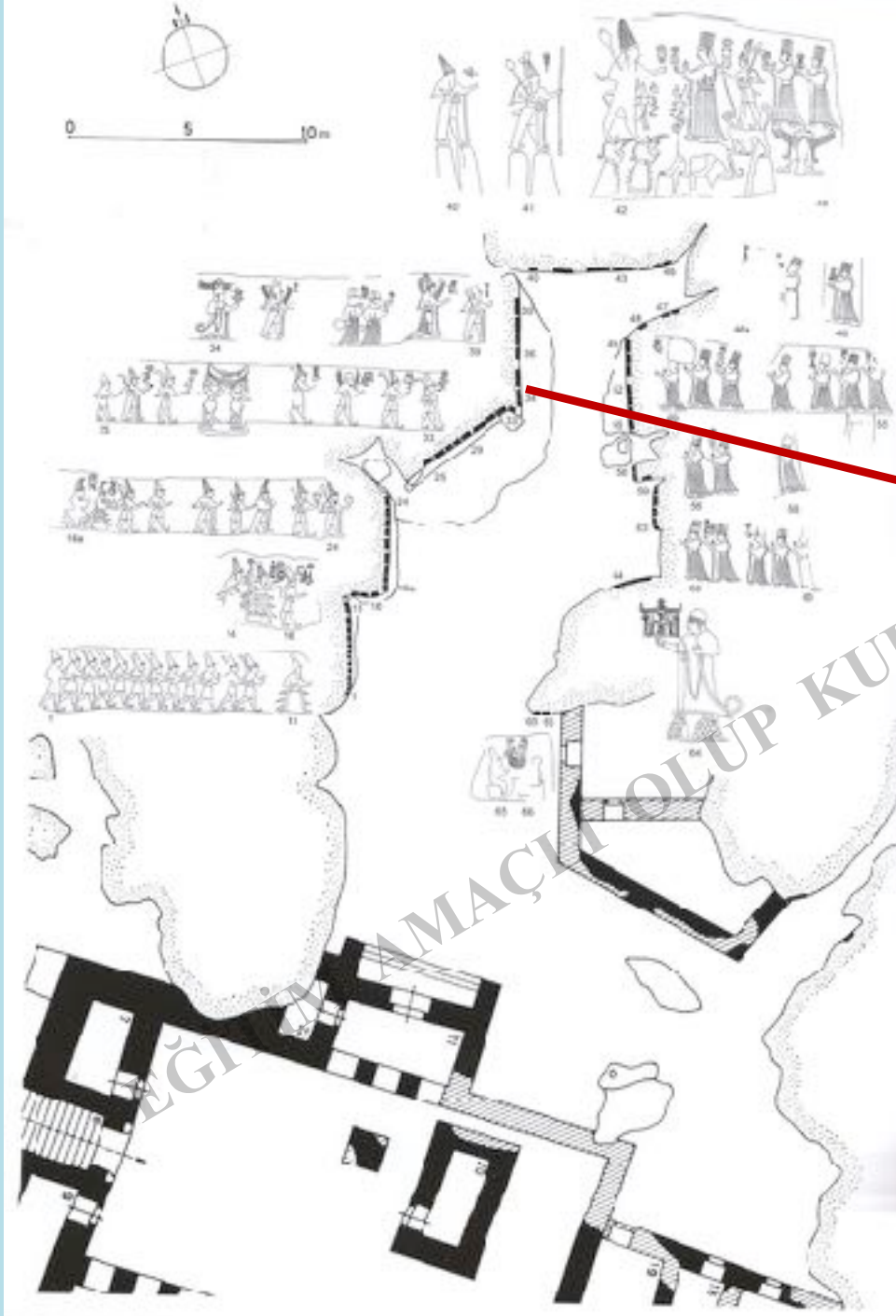
30 nolu kabartma, standart tipte eğri kılıçlı bir tanrı. 82 cm. Savaş tanrısı Zababa = Heşue olmalıdır.
31 nolu kabartma yazısına göre Tanrı Prinkir. 73 cm.
32 80 cm İşaretlerden biri geyik boynuzu, koruyucu bir tanrı, geyikle ilişkili.

33 nolu tanrıdan sonra
kaya yüzeyi dik bir açı ile
döner, boynuzlu sivri
külahlı, 77 cm, Savaş
Tanrısı Aştabi.

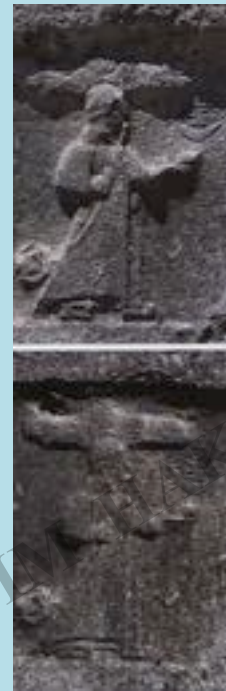

Sonra 34 ve 35 nolu tanrılar gelir.
Devam ediyor.....

34

35

34 nolu kabartma, uzun manto ve pelerinli, yuvarlak takkeli, sağ elinde lituus, gis kalmuş, ay kabzalı hançer, başında kanatlı güneş kursu, işaretlere göre göğün güneş tanrısı. Oda 2 dekine benzer, kral tuthaliya ya benzer,

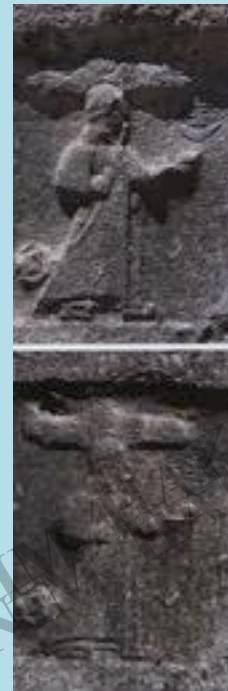
35 nolu kabartma, standart özellikli bir erken Hitit tasviri, 81 cm. Omuzlarında kanatları var. Külahının ucunda ay biçimli obje var. Hiyeroglif işareti de Ay Tanrısı olduğun gösterir. Önünde küçük bir havuzcuk var. 81 cm

34

34 nolu kabartma, uzun manto ve pelerinli, yuvarlak takkeli, sağ elinde lituus, gis kalmuş, ay kabzalı hançer, başında kanatlı güneş kursu, işaretlere göre göğün güneş tanrısı. Oda 2 dekine benzer, kral tuthaliya ya benzer,

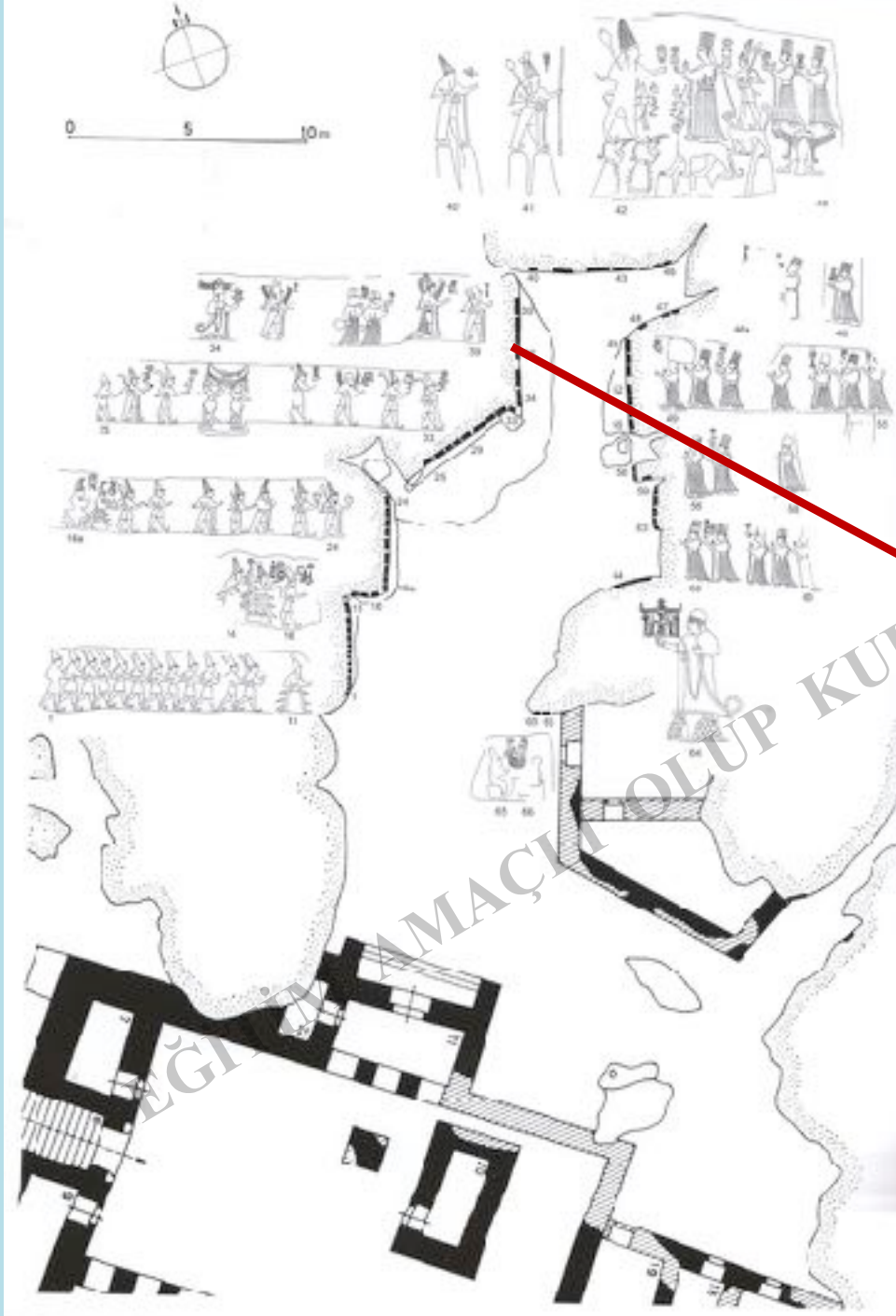
35 nolu kabartma, standart özellikli bir erken Hitit tasviri, 81 cm. Omuzlarında kanatları var. Külahının ucunda ay biçimli obje var. Hiyeroglif işareti de Ay Tanrısı olduğun gösterir. Önünde küçük bir havuzcuk var. 81 cm

35

Karkamış, Güneş Tanrısı, Lapis ve Altın, M.Ö.I. Bin Mezarından, M.Ö.II. Bine Ait.

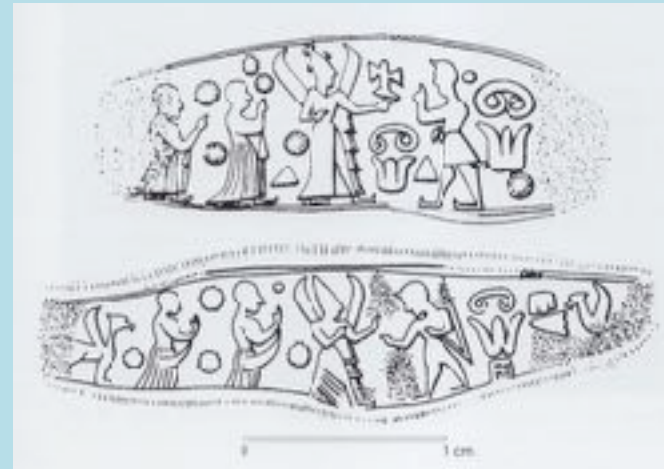
36, 37 ve 38 geliyor

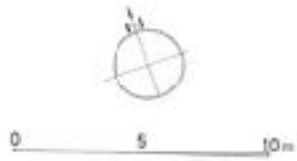

EĞİTİM AMAÇI OLUP KÜLTÜRÜN İZLERİNE BAKILIDIR

36-37, pilili uzun elbiseli iki kadın, başlarında şerit bezemeli başlıkları var, 36'nın elinde yuvarlak obje mevcut. 37'de boynuz biçimli obje var. 76 cm. Tanrı işaretleri yok. Ninatta ve Kulitta. 38'deki İhtar Şavuşka'nın hizmetkarları. 36'daki ayna, 37'deki boynuz biçimli merhem kabı tutmul olmalıdır. Figürler kaya yüzeyinden oldukça içerdedirler. Buradaki kabartmaların üstüne sonradan yapılmış olabilirler.

38 no, Tanrıça İhtar Şavuşka'nın eril görünümü. Olasılıkla karşı duvarda kadın tasviri karşı tarafta

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

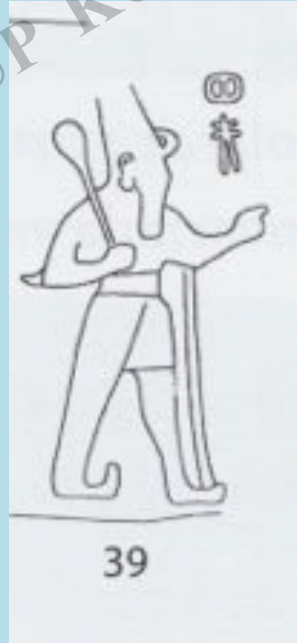

Yekbas Taş Bloğu

**A l a c a h ö y ü k
Ortostadlarından**

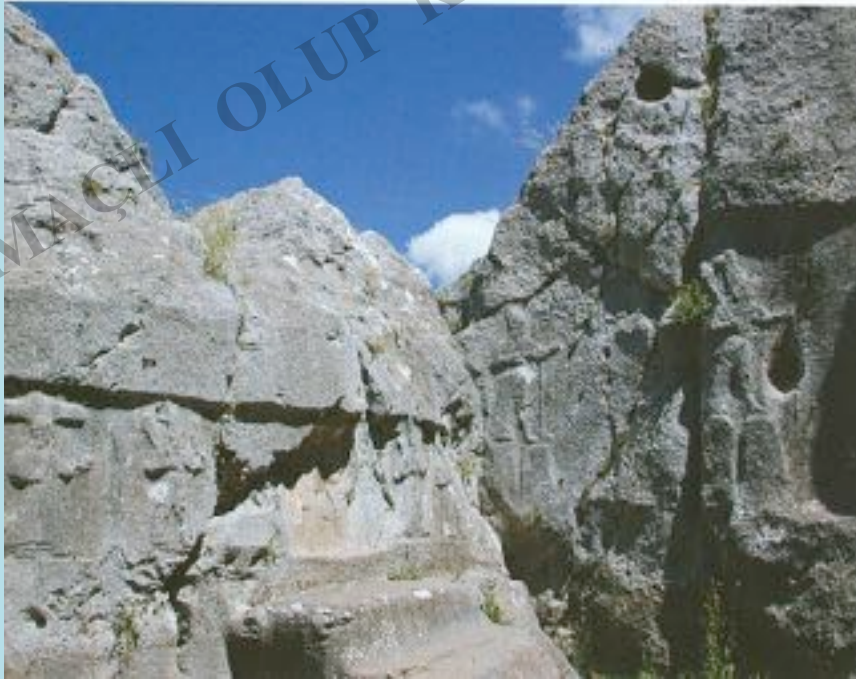
Yekbas parçası karşıda tanrıçalar sırasındaki boşluğu kapatmış olmalıdır. Sırtındaki işaretler İştâr.

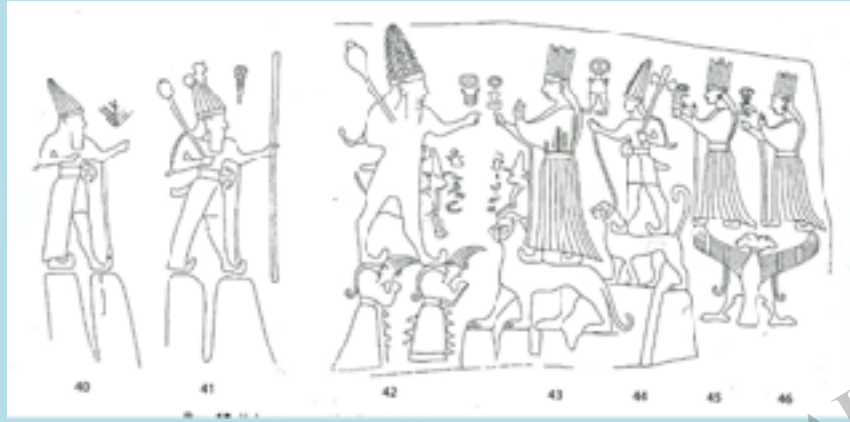
39 nolu kabartma, boynuzlu sivri külahlı, sakallı, kısa etekli, önü açık uzun pelerinli, 75 cm., Bigelik Tanrısı Ea. Sağ elinde topuz.

99 A Odasında ana sahnenin yer aldığı iç kısmın üstten görünüşü

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM FAYDAKİ SAKLIDIR

EĞİTİM

GRUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

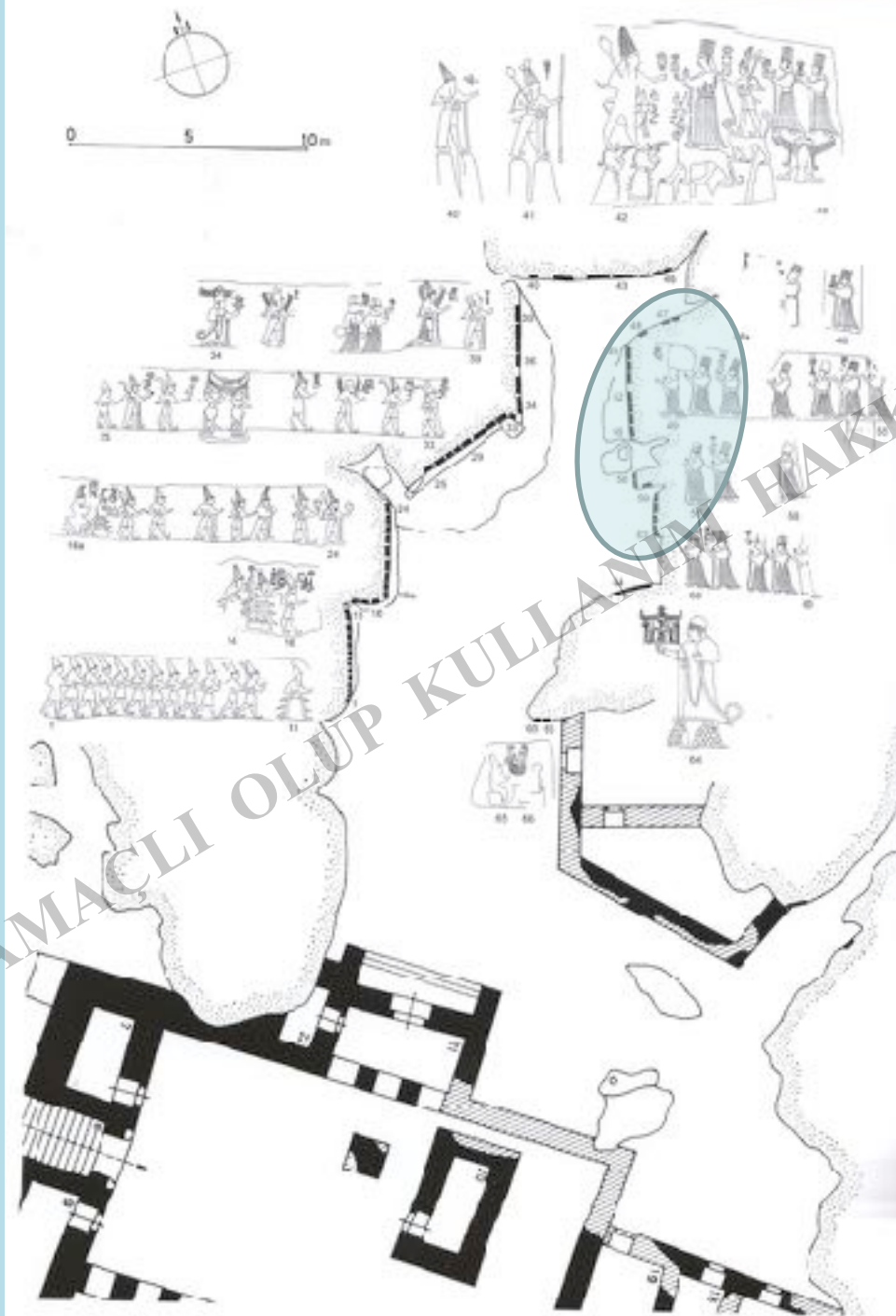
**Merkez Sahne
40-46**

EĞİTİM

AMAÇLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

40- 46 ana sahne. Toplam 7 m. ortalama 2.6 m. Şarrumma'nın elinde sap delikli balta mevcut. Güneş tanrısının ve bazı tanrıların kulaklarında halka küpe mevcuttur. Tanrıçaların başında ilginç bir başlık var. Şehir suru biçimindeki silindirik bir başlık (polos). Hitit sanatında burada betimlenirler. Hemen hemen tümü bedene oturan uzun kollu bir üst giysi ile beli geniş kemerli pli bezemeli uzun bir etek giyerler. Ayakkabıları tanrılardaki gibi sivri uçlu. Poloslarının arkasında aşağı doğru uzayan muhtemel ince uzun bir örtü var. Tanrıların gövdelerinin belden yukarısı cepheden verilmiş, tanrıçalar ise tamamen profilden tasvirlenmiştir. 1-39 ve 46 ve 63 nolu kabartmaların yüksekliği 70 ile 89 cm. arasındadır. Ortalama 80 cm. dir. Odanın en sonundaki ana sahnede ise figürler büyür: 40-46 fig.ler yükseklik 1.9 – 2.5 m. arasında değişir. En büyüğü 2.5 m. Teşüp. Kabartmalarının çoğunluğunun yanında, tanrıların ileri uzattıkları sol ellerinin üstünde, tanrıçaların ileri uzattıkları sağ elleri üzerinde oval tanrı-tanrıça işaretleri mevcut. Ancak çoğunluğu aşınmış ve silik. Okunabilenleri bunların Hurri tanrıları olduğunu göstermektedir. Hurri kültür etkisi M.Ö.15-13 sonuna kadar Hitit dünyasında yoğun. Bu dönemde birçok Hitit kraliçesinin de Hurri kökenli olduğunu görüyoruz. Arka duvarda, ana sahnede yer alanlar "Hava Tanrısının ailesi" en önemli grup. Arkalarında geriye doğru daha az önemli

Tanrıçalar

EĞİTİM AMACLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

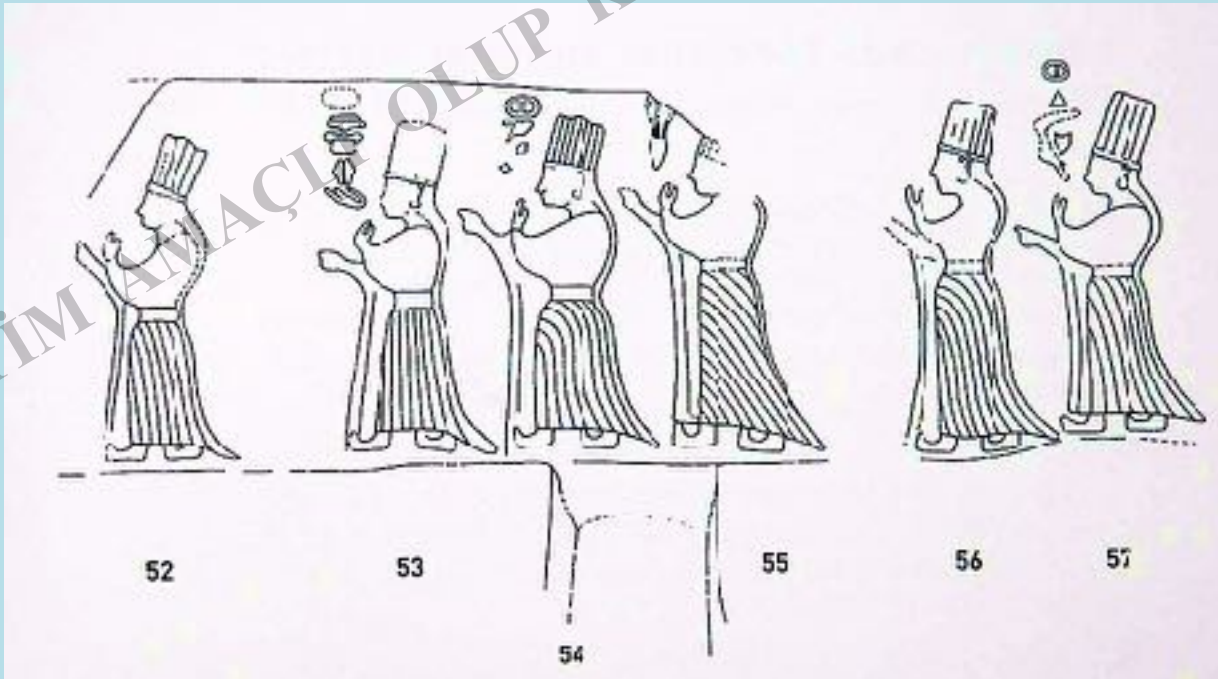

EĞİTİM AM

KKI SAKLIDIR

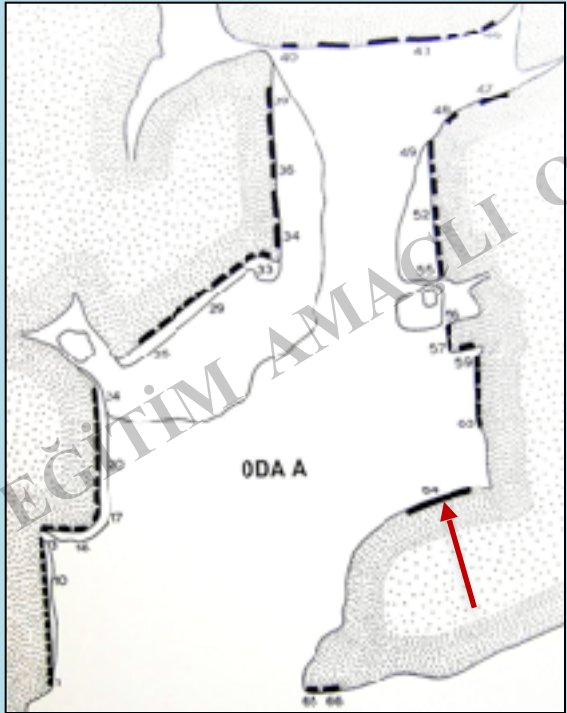

SAKLIDIR

EĞİTİM AMAÇI OLUP KULLANILAN

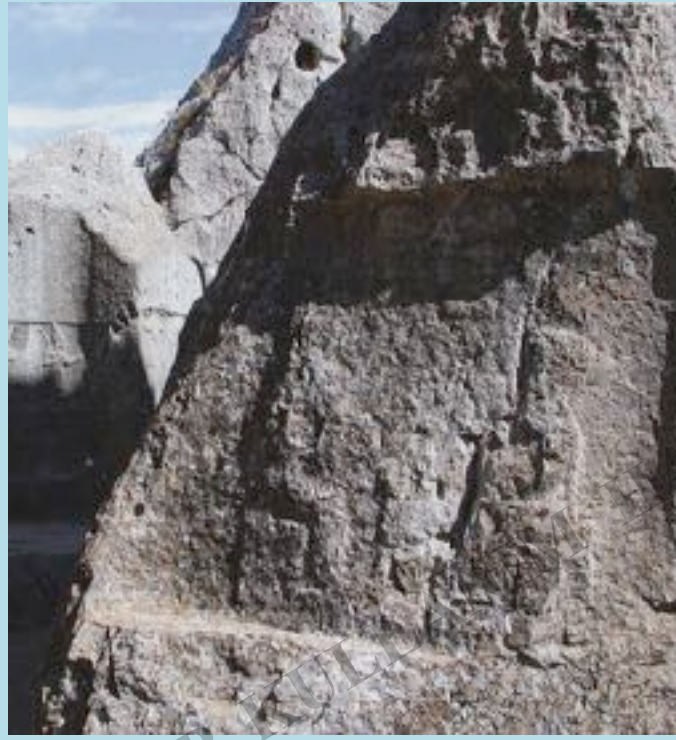
Bu tapınaktaki en büyük kabartma figür, ana sahnenin karşısındaki duvarda tanrıçalar geçidinin sonuna işlenmiştir. Burada bir tanrı değil, Büyük Kral IV. Tuhaliya'nın tasvir edilmesi önemlidir. Ana sahneye belirli bir uzaklıkta, ancak tam karşısında, adeta en yüksek tanrılara saygısını sunmak istercesine tasvir edilmiştir. Yazılıkaya Tapınağı'nın MÖ.13. yüzyılın ortalarında son şeklini almasından bu büyük kralın sorumlu olduğu görüşünü destekleyen etkenlerden biri, bu figürdür.

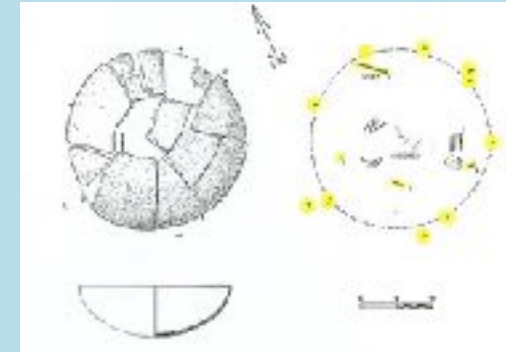
A-d yüksek memur mühürleri, e Büyük Kral Muvattali Mührü

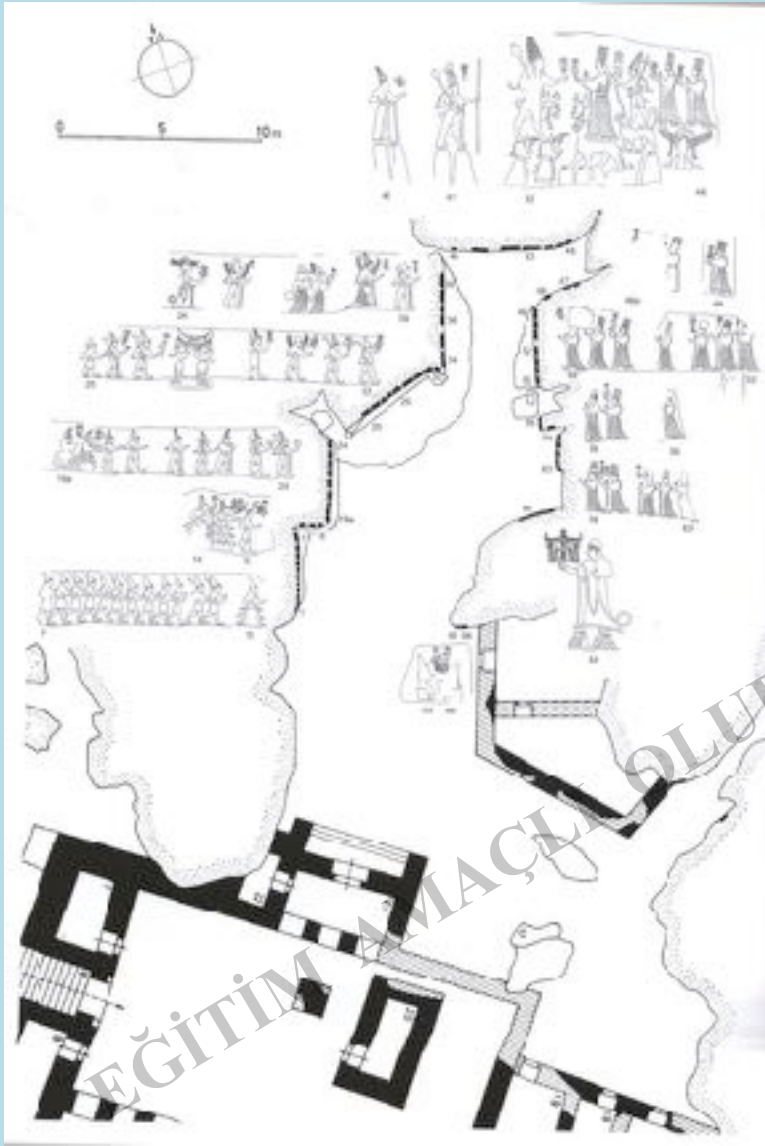
65-66 Nolu kabartmalar; tanrı ve tanrıça, anlamı tam olarak bilinmiyor. Hiyeroglifleri tam olarak okunamamış. Burası hemen yanından başlayan yarıkla ilişkili olmalıdır. «D» yarığı. Burasının önemli bir mekan olduğu önemli bir buluntudan anlaşılıyor. Bir domuz embriosunun kemiklerini örtecek şekilde ters çevrili bir kase bulunmuş.

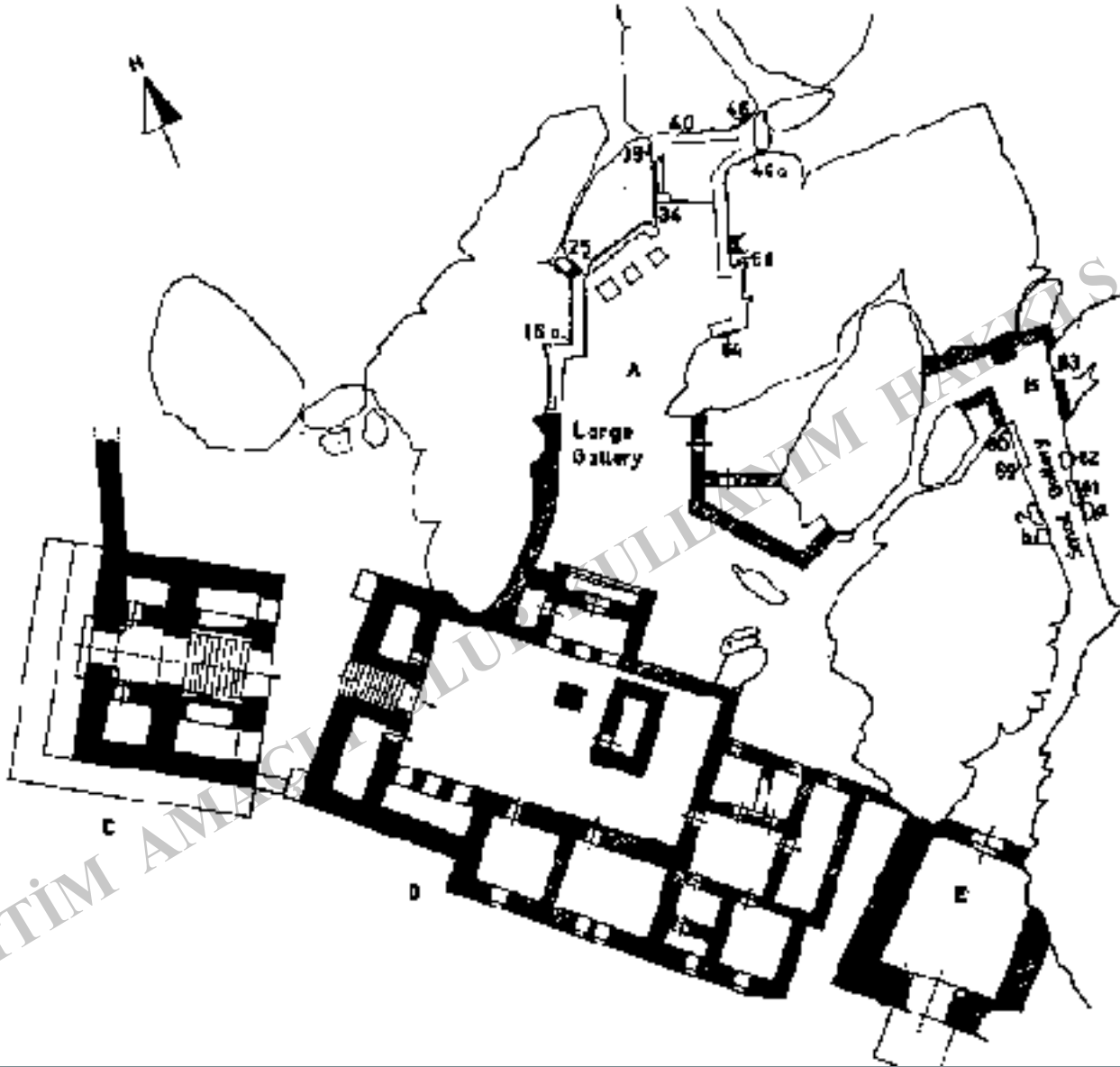
Alacahöyük,
Fırtına
Tanrısı ve
Kral (?).

Embriyonun kemikleri arasında dört tunç çubuk yer almıştır. Kasenin çevresinde bir kısmı toprağa saplı 10 tunç çubuk daha bulunmuştur. Üzerinde yumruk büyüklüğünde moloz taşlardan oluşan bir tabaka mevcuttu. H.Hauptmann bu moloz taş tabakasının A odasının güney kesiminde de karşılaşılan tabakayla aynı olduğunu vurgulamıştır. Söz konusu bu tabaka, günümüze kadar korunmuş olan taban döşemesinin altında ki destek tabakası olarak tanımlanmak istenmektedir. Bu kasenin buraya, A odasının tabanı taşla kaplanmadan öne konulduğu düşünülmektedir. Bu uygulama tüm Hitit safhalarında mevcuttur; bu nedenle tarihlemede destek sağlamaz. Olasılıkla temsili bir kurban söz konusudur. Hitit metinleri bir beladan arınmak için bu belanın başka canlılara devredilmesinden bahseder. Daha sonra bu canlılar kurban edilip, özel önlemler alınarak ortadan kaldırılıyordu. Metak çubuklardan sıklıkla bahsedilir.

EĞİTİM AMAÇI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIYOR

EĞİTİM AMACIYLA ÜLKE GÜLLERİMİN HAYAT SAKLIDIR

Aslan demonu
1.01 m.

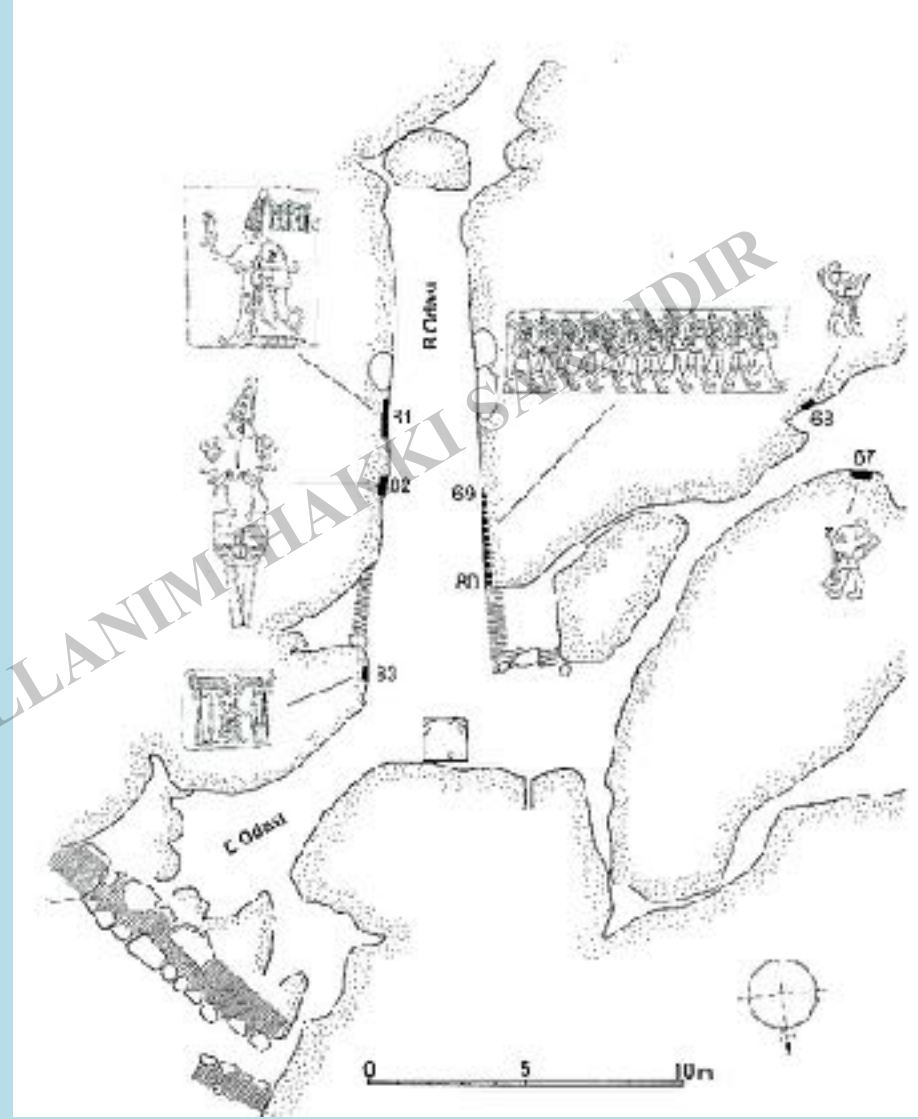

AKKI SAKLIDIR

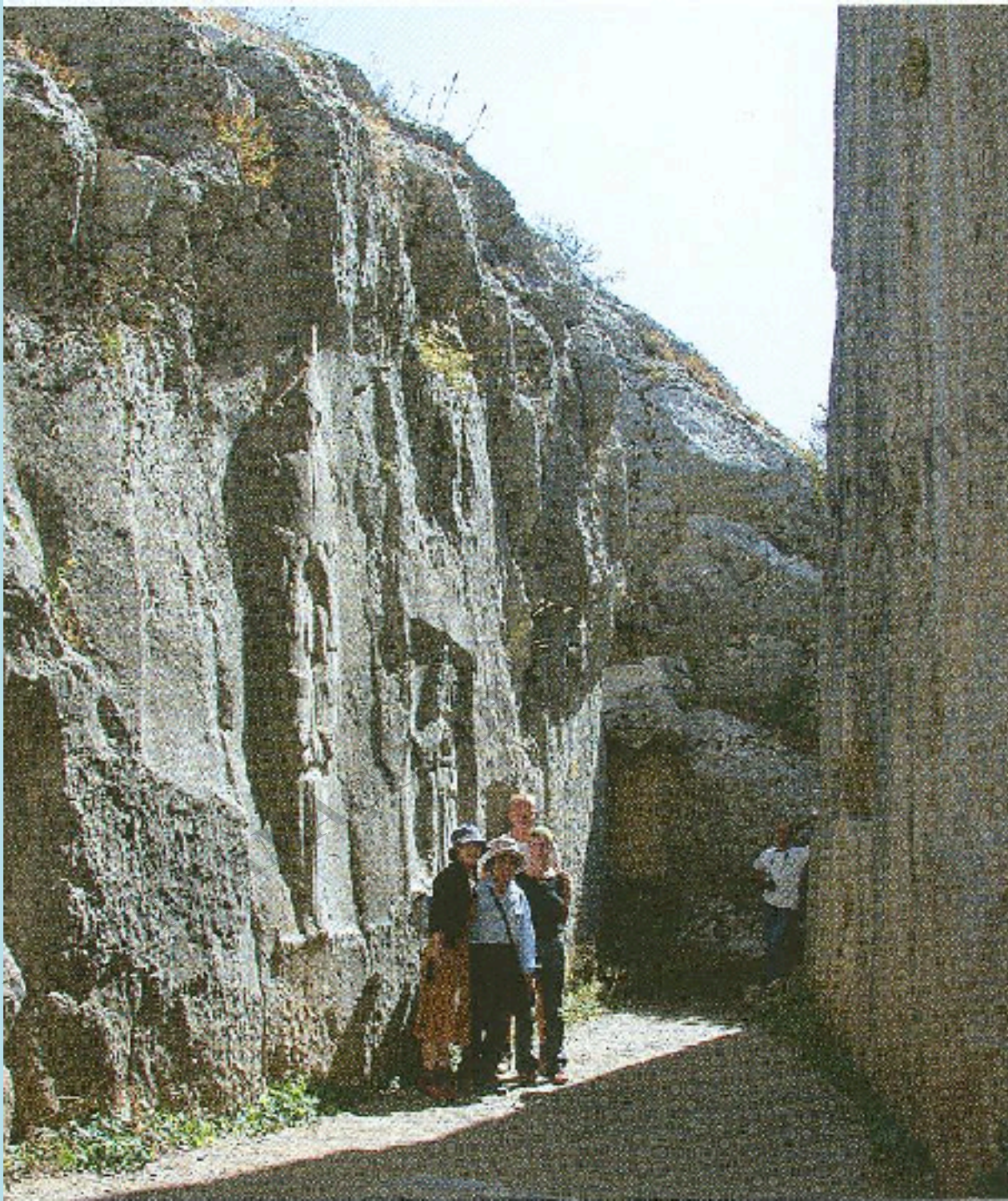
EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM

B odası bir başka kaya odsıdır. B odasının başlangıçtan itibaren kaya tapınağının bir parçası olmadığı anlaşılmaktadır. Bu amaca uygun kullanılmadığına ilişkin veriler mevcuttur. Tapınak tarafındaki giriş Hitit döneminde açılmıştır. Odaya giden geçit 10 m. uzunluğunda 0.8 m. genişliğindedir. Bugünkü taş taban kaplaması günümüze aittir. Seviye günümüzdekenden yaklaşık 0.3 – 0.4 m. yüksek olmalıydı. Bu döşemenin altında C odasından suyun çıkarılıp atılmasının sağlayan pişmiş toprak boru hattı zamanında yerleştirilmiştir.

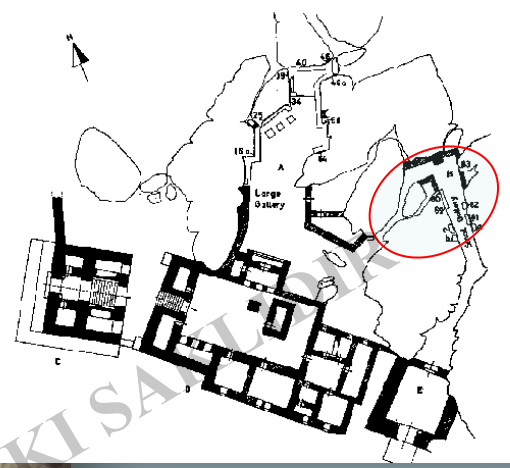
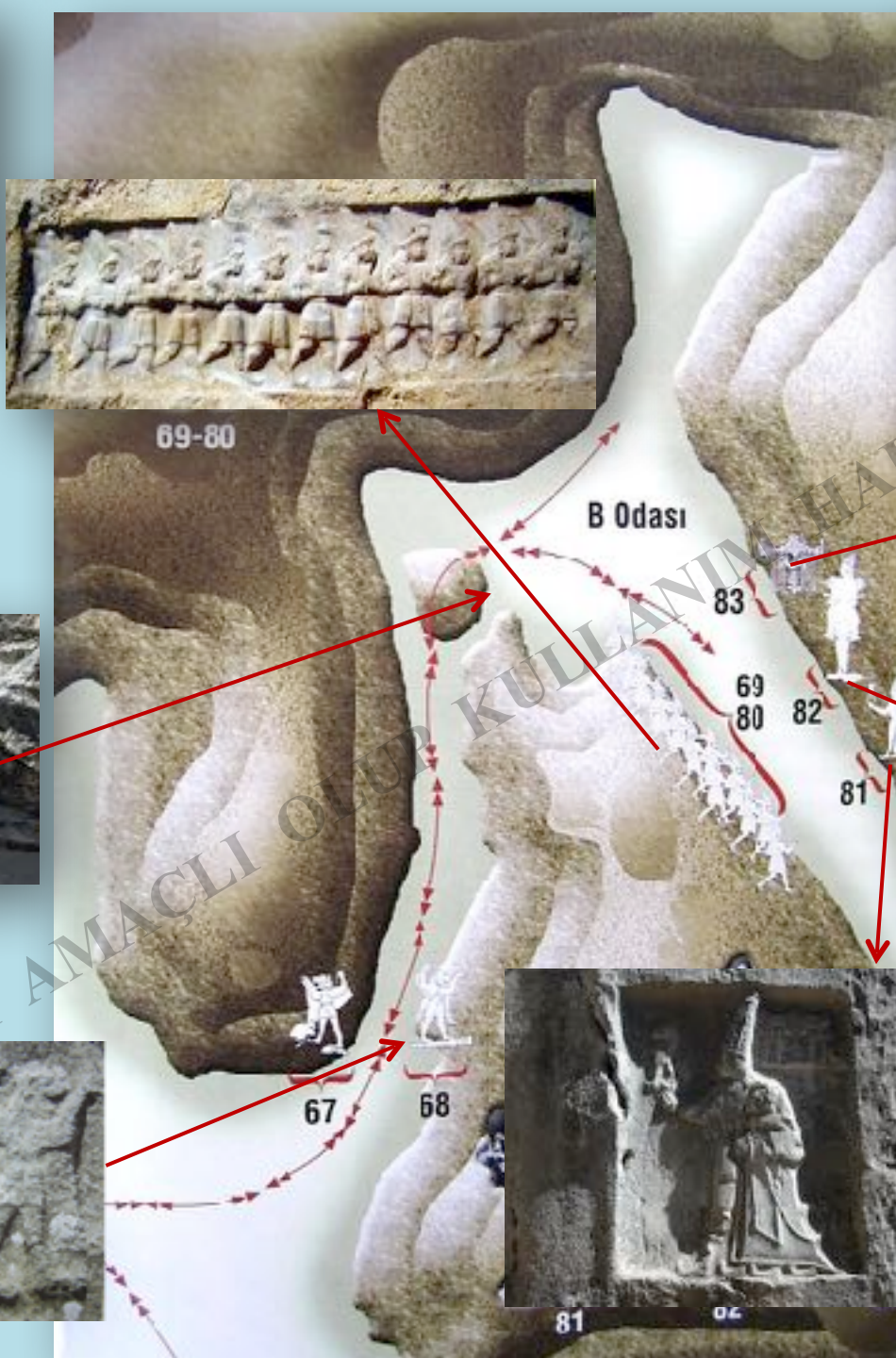

Oda 18 m. uzunluğunda bir kaya yarığından oluşur. Giriş kısmında 4,5 m. güney bitiminde 2.15 m. genişliktedir.

AKI SAKLIDIR

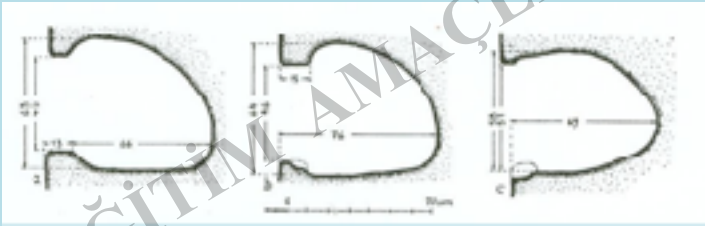
**B odasının
tabanı
geçmişte
30-40 cm daha
yukarıdaydı.**

EĞİTİM AMACLI OLUP KULLANILAN HAKKISIZ

Kabartmalar burada da iyi korunmuştur. Bunun sebebi dar mekanda hava şartlarının daha az etkili olmasıdır. Bir sebepten kabartmaların toprakla kaplanmış olmasıdır. Kabartmalar 19. yüzyılda gezginler tarafından ortaya çıkarılmıştır. İlk kabartmalar 2.85 m. uzunluğunda ve 0.82 m. yüksekliğindedir. 69-80 kabartmaları 12 tanrı. Hitit erkek tarzında, bileklerinde bilezikleri var. Ellerinde orak biçimli silahları mevcut. Fig.ler 0.74-0.81 m.

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

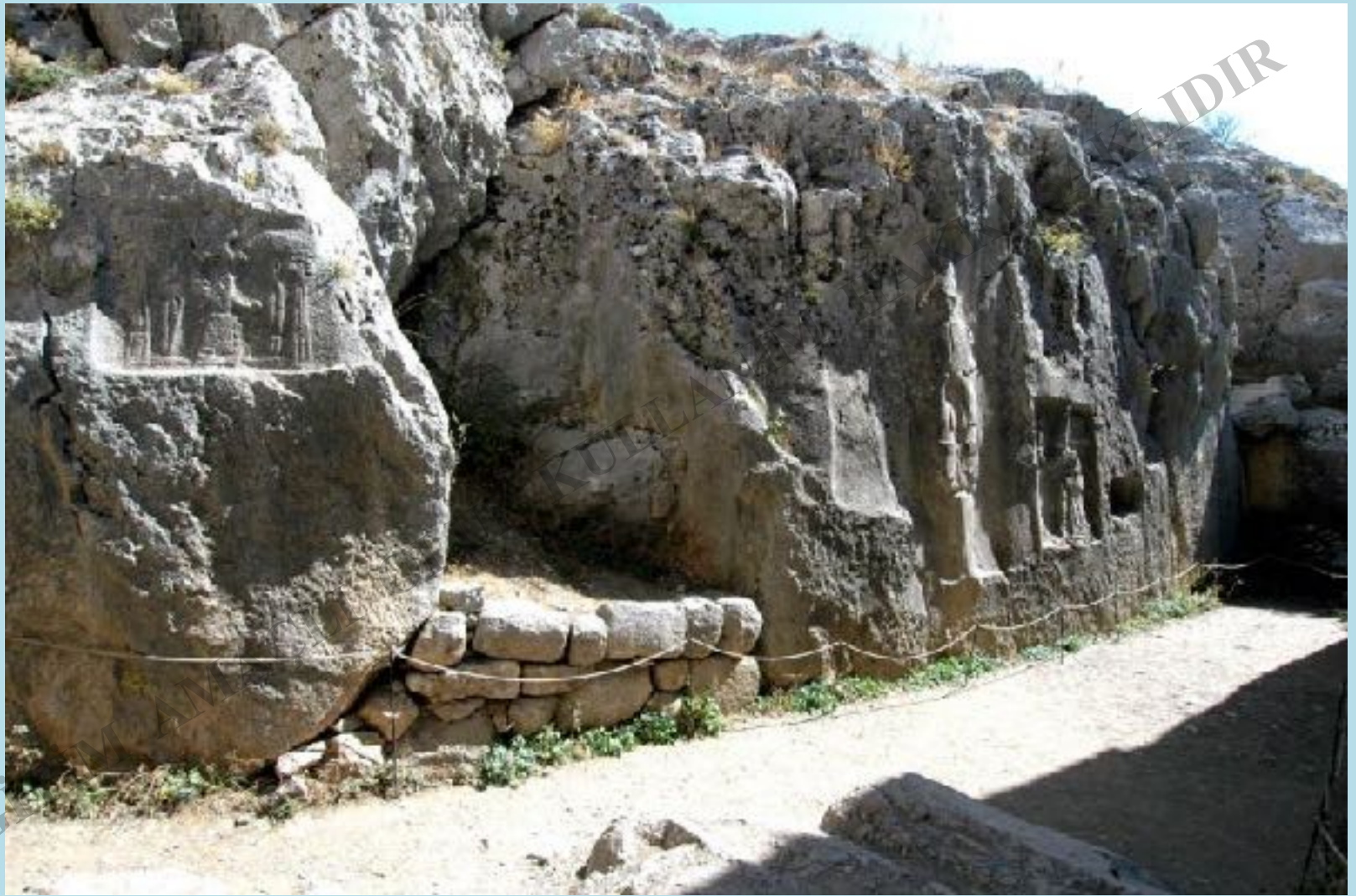
LIDIR

EĞİTİM VE YATIRIM

OLUP KULLANIM HAKKI SAKLIDIR

EGITIM AMAÇLI

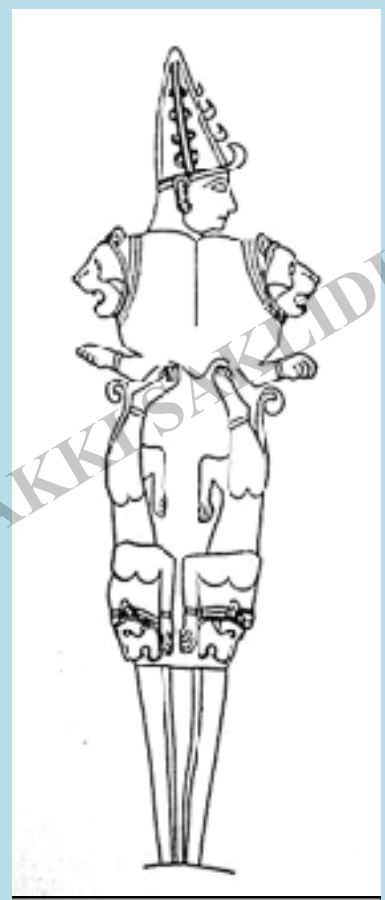

EĞİTİM AMACIYLA KAYITLI SAKLIDIR

AKLIDIR
AR

EĞİTİM AKADEMİLERİNE VE ÖĞRETMENLERİNE YAKLAŞIK 1000 DERS NOTU VE ÇALIŞMA KİTAPÇIĞI SAĞLAMAKTADIR.

Yazılıkaya'da bir bahar bayramı, kutsal evlilik kutsanmaktadır. A ve B odaları iki ayrı kavramı yansıtırlar; A odası yeniden doğuş, bahar ve yaşam temalarını yansıtır, B odası ise adeta ölümlle diğer yaşamla ilişkilidir.

Yeraltı Tanrısı Nergal 12 hizmetkarı ile birlikte gösterilmesi, Şarruma'nın kucakladığı IV. Tuthalya'nın himaye altına alınması (öldükten sonra Tanrı himayesine grimesi ?) belki ölüm ve sonrası ile ilişkili görünmektedir.

Ayrıca C yarığının önünde kurban çukurunun mevcudiyeti bu görüşü desteklemiştir. Acaba C yarığı yer altına ve su kaynağına açılan bir kapı mıdır?

Yazılıkaya'nın amacı hakkında çeşitli yorumlar mevcuttur.

IV. Tuthaliya tasviri ve B odasındaki lejandının yanı sıra kralın Tanrı tarafından himayeye alınması sahnesi nedeniyle Tanrı olduğunda oğlu tarafından kabartmaların yaptırıldığı ve burasının bir mezar yapısı olabileceği görüşü mevcuttur. Diğer ise burası bir Tuthalya mozelesidir. adına törenler yapılır. B odasındaki nişlerin de urne ve hediyelerin bulunduğu yerler olduğu öne sürülmüştür. Burasının bir mezar değil bir mozele tapınak olduğu görüşü daha gerçekçidir. Özellikle bahar aylarında, gün döneminde Yazılıkaya'da dini törenler gerçekleştirilmiş olmalıdır.

Hitit dünyasında belirli zamanlarda kutlanan bayramlar mevcuttur.

BAYRAMLAR

Bazı bayramlarda kült gezileri gerçekleştirilir, bu geziler bazen günlerce sürer, kutsal merkezler tek tek gezilirdi. Bunların arasında KI.LAM (kapı yapısı) ve Purilli (toprak) gibi isimler taşıyan bayramlar vardı. İkincisi doğanın yeniden doğuşu ile ilişkili bir ilkbahar, yeni yıl bayramıydı. Sadece Boğazköy'de bir yılda 16 civarında bayramın kutlandığı metinlerden anlaşılmaktadır. Dini bayram kutlamalarının Hitit dininde önemli bir yeri vardır. Neredeyse yılın büyük kısmı bayram kutlamaları ile geçiyordu. Bu bayramlar Hitit yazılı belgelerinde ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

Hitit metinlerinde söz konusu bayramların karşılığı EZEN'dir. Aslında bizim bayram olarak tanımladığımız etkinlikler, dini kutlama ziyafet ve şenlik olarak karşımıza çıkar, adeta günümüzdeki köy düğünleri veya şölenleri gibidir. Bayramlarda tanrılar eğlendirilir ve kutsanırlar. Bu bayramların temel amaçlarını aşağıda sıralayabiliriz:

Tanrıları onurlandırma

Devletin sürekliliğini sağlama

Askeri girişimlerde başarı

Ülkenin dirliğini güvence altına alma

Purulli(ya) Bayramı

Hattice purilli(ya) «toprak» sözcüğünden gelmektedir. Hatti geleneğinin devamıdır. Kutlamalarda yılan Illuyanka'nın Hava Tanrısı ile olan mücadelesini anlatan söylence okunarak canlandırılırdı. Bu mitos, Hava Tanrısının yenilgisi ve tanrısal gücünü tekrar kazanması anlatırdı.

Kraliyet gücünün geri gelmesi, ülkenin bereketini tekrar kazanması temaları ortaya çıkarıldığından bu bayramın yılın başlangıcında kutladığı düşünülmektedir.

KI.LAM Bayramı

Anlam olarak «Kapı Yapısı» Sümeogramıdır. Hattuşa saray kapı Kompleksi ile bağlantılı ile ilgili olmalıdır. Bu yapı kutlamalarının odak noktasıdır. Kutlamalar başkentte yapılıyor. Üç gün sürerdi. Bu bayram Eski Hitit geleneğine dayanır.

AN.TAH.SUM^{SAR} Bayramı

İsmi «çiğdem» ya da «rezene» bitkisinden almaktadır. İlbaharda kutlanır ve 38 gün sürerdi. Kesin olarak I. Şuppiluliuma döneminde (yak. M.Ö.1355-1320) kutlamalarına başlanmıştır. Kökünün M.Ö.15. yüzyıla uzanması mümkün görölmektedir. Bilgi veren metinlerin çoğunluğu III. Tuthalya dönemine tarihlenir. Kutlamalar sırasında ülkenin belli başlı merkezlerini kapsayan kapsayan kült gezisine çıkılırdı.

***Nuntarriyasha* Bayramı**

Sonbaharda kutlanırdı. Kral kraliçe İmparatorluk kentlerini kapsayan bir kült gezisine çıkılırdı. Karşılığı «Hız Bayramı».

Kral ve kraliçenin kentten kente hızlı bir şekilde hareket etmesi nedeniyle bu ismi aldığı düşünölmektedir. Kutlanması İmparatorluk döneminin başlarına rastlamaktadır. Kutlama süresi AN.TAH.SUM ile aynı olmalıdır.

***(H)isuva* Bayramı**

Kraliçe Puduhepa Hurri geleneği olarak eklemiştir. Böylece Kizzuvatna'nın kültlerinin de kutlanması sağlanmıştır. Dođu Anadolu'daki Isuva ülkesinden veya kutlamalarda adı Geçen ^D(H)isuva/^DEsuve'den isim aldığı dşnlmektedir.

EĞİTİM AMAÇLI OLUP KTLENİM HAKKI SAKLIDIR

Sonuç olarak buraya kadar en genel hatlarıyla ele aldığımız Hititler, Anadolu Uygarlıkları içinde 500 yıllık bir süreçte, geçmişten aldıklarını kendi içlerinde geliştirmişler bunları yeni katkılarla zenginleştirip sonraki kuşaklara devretmişlerdir. Anadolu'ya bilinmeyen bir yerden bilinmeyen bir tarihte gelen Hititler, yaşadıkları toprakların kendilerine verdiği kültürel kişilikle kimliklerini kazanmışlar, Anadolu kültür zincirinin en önemli halkalarından birisini oluşturmuşlardır. Kurdukları ilk siyasi birlik de Anadolu'nun en uzun süreli birliğini oluşturmuş, Hitit Sanatı yaklaşık 1000 yıl etkisini sürdürmüştür.